

Jämställd myndighetsutövning på Pensionsmyndigheten?

Fyra förstudier med ett könsperspektiv på
rättssäkerhet, kvalitet och effektivitet

PENSIONS
MYNDIGHETEN

Förord

Jämställdhet är inte bara en fråga om den enskildes rättigheter utan också en fråga om kvalitet och effektivitet i verksamheten. Därför är det en del av myndighetsuppdraget att garantera rättssäkra beslut och en effektiv service till alla pensionssparare och pensionärer oberoende kön. En förutsättning för rättssäkra beslut och effektiv ärendehandläggning är att medarbetare på Pensionsmyndigheten är medvetna om både föreställningar om och förväntningar på kvinnor och män och hur dessa kan påverka i den dagliga verksamheten.

Som ett led i arbetet med att jämställdhetsintegrera kärnverksamheten har Pensionsmyndigheten genomfört en internutbildning i jämställdhetsanalys. Ett flertal medarbetare har deltagit i utbildningen och gjort förstudier på verksamhetens interna processer utifrån ett könsperspektiv i syfte att bidra med diskussionsunderlag för det fortsatta arbetet med jämställdhetsintegrering. Atosa Anvarizadeh och Therese Borrman har inventerat befintlig produktionsstatistik för bostadstillägg och analyserat den utifrån ett könsperspektiv, Jenny Eriksson har granskat faktorer som påverkar handläggningstiden för efterlevandepension, Jesper Bergqvist samt Anna Maria Mandorff har belyst efterkontrollerna av utbetalningar av pension utifrån ett könsperspektiv och slutligen har Ann-Mari Bengtsson gjort en genomlysning av omprövningar av beslut och överklaganden till förvaltningsrätten bland kvinnor och män. Per Johansson, Cédric Perriard, Hanna Karlsson Ruiz och Marcus Jansson har tagit fram statistik till förstudierna. Therese Borrman och Ulrika Eklund, U Eklund Consulting AB, har ansvarat för utbildningen i jämställdhetsanalys. Bearbetning och redigering av förstudierna har gjorts av Therese Borrman.

Stockholm mars 2015
Pensionsmyndigheten

Innehåll

Förord.....	1
Sammanfattning.....	3
Pensionsmyndighetens uppdrag.....	6
Bostadstillägg – könsuppdelad statistik som väcker frågor om effektivitet.....	9
Jämställdhetsanalys av Pensionsmyndighetens utbetalningskontroller.....	18
Om kön påverkar handläggningen av efterlevandepension.....	23
Jämställda besvärärenden.....	31
Bilaga 1: Tabeller med könsuppdelad statistik för bostadstillägg.....	37

Sammanfattning

Ett fokusområde i Pensionsmyndighetens handlingsplan för jämställdhetsintegrering är myndighetsutövning. Vi har tolkat myndighetsutövning som de arbetsprocesser som sker i handläggningen av ärenden. I det ligger bland annat att besluten ska vara rätt, handläggas inom rimlig tid och att pensionärer känner till rätten att få sitt beslut prövat på nytt.

På Pensionsmyndigheten finns etablerade former för att förebygga, upptäcka och åtgärda onödiga fel, liksom system som ska garantera att interna mål för handläggningstider kan hållas. En grundläggande faktor för hög kvalitet i verksamheten är regelbundna uppföljningar och granskningar av verksamheten och att dessa bygger på både statistik och resultatanalys. Det är myndighetens ordinarie kontroll- och kvalitetsarbete likvärdigt som styrning av handläggningen som har varit utgångspunkt i de förstudier med ett könsperspektiv som denna rapport består av.

Det sammantagna intrycket från förstudierna är att Pensionsmyndighetens system för kvalitetsledning idag inte omfattar en kvalitetsgranskning som belyser eventuella könsskillnader. Därmed förlorar man möjligheten att förebygga, upptäcka och åtgärda eventuella kvalitetskillnader i handläggningen av kvinnor och män genom det ordinarie kvalitetsarbetet. Det är viktigt att under 2015 utveckla en könsdimension på kvalitetsarbetet inom Pensionsmyndigheten för att kunna garantera likvärdig myndighetsutövning för kvinnor och män. De förstudier på tema myndighetsutövning som gjorts kan tjäna som inspiration och som exempel på hur könsdimensionen kan vara en del i det ordinarie kvalitetsarbetet. Med andra ord är det främst det bristande könsperspektivet i t än själva resultaten gällande vissa kvalitetsvariabler i förstudierna som är problematiska. Även om det inte finns några kvalitetsskillnader mellan kvinnor och män är också det ett resultat som bör synliggöras. Nedan följer en kort sammanfattning av samtliga fyra förstudier inklusive förslag på åtgärder:

- **Bostadstillägg - könsuppdelad statistik som väcker frågor om effektivitet**

Vi kan konstatera att det är fyra gånger fler kvinnor än män som uppstår bostadstillägg och därför är det ett jämställdhetsproblem att just bostadstillägg är den förmån som inte får godkänt i Pensionsmyndighetens egen resultatbedömning i årsredovisningen. De negativa konsekvenserna slår i större utsträckning mot kvinnor vilket är olyckligt då bostadstillägg är ett av myndighetens främsta stöd för att motverka ekonomisk ojämställdhet mellan kvinnor och män. Alla insatser för att öka effektiviteten i handläggningen av bostadstillägg kan därför betraktas som indirekt jämställdhetsfrämjande.

Många, 17 000 pensionärer, som ansökte om bostadstillägg 2013 fick avslag. I gruppen män utgjorde avslagen 41 procent av alla beslut i jämförelse med 30 procent i gruppen kvinnor. Det tyder på att det förekommer felaktiga förväntningar på rätten till bostadstillägg från pensionärerna vilket i sin tur även påverkar den interna effektiviteten negativt. Nästa steg är att göra en särskild avslagsanalys av bostadstillägg, främst i syfte att hitta lämpliga åtgärder för att minska antalet ansökningar som får avslag på grund av att man inte har rätt till bostadstillägg, exempelvis genom tydligare information. Det är dock viktigt att även ställa sig frågan om män missgynnas i handläggningen, även om den troligaste förklaringen till könsskillnaden i avslag har sin grund i mäns i allmänhet högre pension samt större förmögenheter.

Pensionsmyndighetens kontinuerliga rättsliga kvalitetskontroller har i dagsläget inte ett könsperspektiv i analyserna, vilket är en nödvändighet om myndigheten ska kunna förebygga eventuella risker för att pensionärer missgynnas på grund av kön. Ett första steg i att utveckla

kvalitetsuppföljningen i den riktningen är att göra en jämställdhetsanalys av redan granskade ärenden i den kontinuerliga rättsliga kvalitetskontroll för att få en bild av om den rättsliga kvaliteten är likvärdig för kvinnor och män som ansöker om bostadstillägg.

En annan observation är det stora antal omräkningsimpulser, 25 000, som avslutades ”utan nytt beslut” för kvinnor och män, det vill säga omräkningar som kan betraktas som onödiga då de inte påverkade existerande beslut. Av samtliga omräkningar gällande kvinnors bostadstillägg utgjorde 22 procent (16 400) typen som avslutades utan nytt beslut. Motsvarande andel var 35 procent (6 400) av omräkningar av mäns bostadstillägg. Onödiga omräkningar, i bemärkelsen att inkomna uppgifter inte påverkar existerande beslut, leder till mycket merarbete på Pensionsmyndigheten även om det inte har någon negativ påverkan på pensionärerna om man bortser från att det tar resurser från annat arbete med handläggningen av bostadstillägg.

Bifalls- och avslagsfrekvenser för respektive kvinnor och män inom ärendeslag som inte är automatiserade kan vara en indikator på jämställd myndighetsutövning som är intressant att följa över tid.

- **Jämställdhetsanalys av utbetalningskontroller**

I den kontinuerliga uppföljningen av utbetalningar, närmare 1000 kontroller per månad, är antalet ärenden som får anmärkning mycket få. Då brister upptäcks handlar det nästan uteslutande om att det är myndighetens handläggare som avvikit från praxis och inte att pensionärer lämnar felaktiga uppgifter. Könsfördelningen bland de 81 ärenden som fått en anmärkning av 10 560 granskningar väcker inga frågor med undantag för ett oväntad stor andel män bland anmärkningarna i de kontrollerade utbetalningarna av ålderspension. Dock är underlag så litet att man inte kan dra några slutsatser. Det speglar också problemet med att ha ett kvantitativt angreppssätt på ett material som är relativt litet. Därför ligger det närmast till hands att framöver kommentera och analysera *orsaken* till anmärkningar och om dessa skiljer sig åt mellan kvinnor och män, liksom *konsekvenserna* i termer av för lite eller för mycket utbetalt belopp.

- **Om kön påverkar handläggningen av efterlevandepension**

Sammantaget kan vi konstatera att måluppfyllelsen för myndighetens handläggningstid för nationell efterlevandepension är god och relativt likvärdig för kvinnor och män, oberoende om ärendet behöver kompletteras eller inte. Det finns en liten återkommande könsskillnad i handläggningstiden som är till mäns nackdel, men som har minskat över tid. Om skillnaden uppstår på grund av att mäns ärenden är mer komplexa eller om det har med kvinnors och mäns egna beteenden att göra går inte att uttala sig om utifrån de data som använts. Utifrån det i allt väsentligt jämställda resultatet i handläggningstider för beslut om nationell efterlevandepension bedömer vi att Pensionsmyndigheten inte kontinuerligt behöver följa handläggningstiderna uppdelat på kön. En möjlighet är att i samband med årsredovisningen redovisa genomsnittliga handläggningstider, både inom och utanför målsatta tider, uppdelat på kön som en indikator på jämställd myndighetsutövning.

Gällande den andra jämställdhetsanalysen av efterlevandepension kan vi konstatera att det inte finns någon relevant könsdimension på problemet med att ungefär var femte anmälan om förlängd barnpension/efterlevandestöd till barn inkommer för sent till Pensionsmyndig-

heten och därmed orsakar ineffektiv administration och felaktiga utbetalningar. För att förstå bakomliggande skäl till sena ansökningar föreslås fokusgruppsintervjuer med både pojkar och flickor samt även föräldrar av båda kön.

- **Jämställda besvärärenden**

Att pensionärer begär omprövning av beslut är mycket ovanligt i förhållande till hur många beslut som fattas årligen av Pensionsmyndigheten, cirka 0,5 promille. Det finns heller ingen skillnad i kvinnors och mäns relativa benägenhet att begära omprövning av Pensionsmyndighetens beslut. Om man ser omprövningar som ett uttryck för missnöje och misstro för myndighetens beslut förekommer det främst vid beslut om bostadstillägg som också förklarar varför det till antalet är fler kvinnor än män som begär omprövning av beslut. Tittar man vidare på resultatet av omprövningarna finns inga könsskillnader i utfallet, beslut som ändras till pensionärens fördel förekommer i motsvarande utsträckning för både kvinnor och män. Överklagandena till förvaltningsrätten skiljer sig heller inte åt mellan kvinnor och män, varken benägenhet att driva sitt ärende vidare eller i vilken utsträckning förvaltningsrätten ändrar beslutet. En redovisning av besvärärenden uppdelat på kvinnor och män kan i årsredovisningen vara en lämplig jämställdhetsindikator på jämställd myndighetsutövning.

Pensionsmyndighetens uppdrag

I enlighet med regeringens Förordning (2009:1173) med instruktion för Pensionsmyndigheten, §2 punkt 7, ska myndigheten integrera ett jämställdhetsperspektiv i verksamheten. Kravet på ett jämställdhetsperspektiv i kärnverksamheten är kopplat till gällande svenska jämställdhetspolitiska mål.

Pensionsmyndigheten fick i regleringsbrevet 2013 uppdraget att ta fram en plan för arbetet med jämställdhetsintegrering i kärnverksamheten. I regleringsbrevet 2014 fick myndigheten uppdraget att genomföra planen och särskilda medel för ändamålet. Den här rapporten är ett led i arbetet med att analysera myndighetens myndighetsutövning utifrån ett jämställdhetsperspektiv, den är samtidigt en dokumentation från en intern utbildning i jämställdhetsanalys av kärnverksamheten.

Jämställdhet

Jämställdhet är ett politiskt begrepp som tar sikte på jämlikhet mellan könen. Definitionen av jämställdhet formuleras som att kvinnor och män ska ha samma möjligheter, rättigheter och skyldigheter inom livets alla områden. Att uppnå jämställdhet kan i vissa fall innebära en strikt likabehandling av kvinnor och män. Det kan också vara motiverat att behandla kvinnor och män olika i syfte att uppnå jämställdhet.

Kvantitativ jämställdhet handlar om jämn könsfördelning i matematiskt eller statistiskt hänseende. När andelen kvinnor respektive män i en population är 40/60 eller jämnare anses kvantitativ jämställdhet föreligga. Kvalitativ jämställdhet sätter kvinnors och mäns villkor i fokus och handlar i hög grad om normer, värderingar, attityder baserat på kön. För att beskriva sådana normer, värderingar och attityder används ofta begreppet *genus*.

Genus

Svensk nationell jämställdhetspolitik så som den är formulerad och beslutad av Riksdagen är starkt präglad av Yvonne Hirdmans teori om *genusordningen* eller *genussystemet*. Teorin om genusordningen bygger på två principer: principen om isärhållning och principen om under- och överordning. I korthet innebär det en idé om en maktordning där det är viktigt att göra åtskillnad mellan det som anses vara kvinnligt och manligt och att det som är kvinnligt är mindre värt än det som är manligt. Enligt teorin om genusordningen är alla med om att skapa och upprätthålla ordningen, kvinnor som män, och det sker i det vardagliga från att man föds till att man dör. Enligt teorin är det också våra föreställningar, förväntningar och fördomar om kvinnor och män (socialt skapat kön) som är en förklaring till varför ojämställdhet mellan kvinnor och män finns.

Ett exempel på hur ”genus görs” i det vardagliga är den rådande normen vid föräldraskap, att det framför allt är kvinnor som förväntas vara hemma med barn och frånvarande från arbetet medan män förväntas arbeta. Att det också ser ut så i verkligheten visar Försäkringskassans statistik över uttag av ersättning för föräldraledighet likväl som för vård av sjukt barn. Att ha huvudansvar för barn och familj innebär för många kvinnor att de väljer att arbeta deltid under långa perioder. Men deltidsarbete handlar inte alltid om ett eget val utan den kvinnodominerade arbetsmarkanden är ofta redan organiserad utifrån deltidstjänster med sämre möjligheter till heltid. Detta är ett exempel på hur både de egna och samhällets förväntningar på kvinnors och mäns beteenden påverkar arbetsmarknaden. En konsekvens av den rådande könsnormen vid familjebildning är, bland många, att kvinnors löneutveckling och karriärmöjligheter påverkas och därmed även pension.

Sedan genussystemteorins genombrott har andra viktiga teorier berikat och nyanserat beskrivningen av hur en genusordning kan tänkas forma samhällslivet. Intersektionella teorier och queer teorier betonar maktstrukturer *inom* könen och inte bara *mellan* könen och problematiserar andra dimensioner som har med makt att göra som exempelvis ekonomiska förhållanden, rasism eller den heterosexuella normen. Dessa teoribildningar har dock i mindre utsträckning påverkat metoderna för arbetet med jämställdhetsintegrering.

Jämställdhetsintegrering

I Sverige finns sedan många decennier ett strategiskt jämställdhetsarbete. Reformerna på arbetsmarknaden, föräldraförsäkringen, särbeskattning och en utbyggd barnomsorg på 1970-talet har varit viktiga byggstenar i den svenska jämställdhetspolitiken. Sedan FN:s kvinnokonferens i Beijing 1995 har jämställdhetsintegrering varit den rådande strategin som tillämpats världen över för att öka jämställdheten mellan kvinnor och män. Det innebär att integrera ett jämställdhetsperspektiv inom livets alla områden, i alla delar av olika verksamheter, så att service och tjänster svarar likvärdigt mot kvinnors och mäns behov och rättigheter. Arbetet med jämställdhetsintegrering är tänkt att ske som ett naturligt led i den ordinarie verksamheten.

Nuvarande mål för svensk jämställdhetspolitik är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. Utifrån detta arbetar regeringen efter fyra delmål:

- En jämn fördelning av makt och inflytande. Kvinnor och män ska ha samma rätt och möjlighet att vara aktiva medborgare och att forma villkoren för beslutsfattandet.
- Ekonomisk jämställdhet. Kvinnor och män ska ha samma möjligheter och villkor i fråga om utbildning och betalt arbete som ger ekonomisk självständighet livet ut.
- Jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet. Kvinnor och män ska ta samma ansvar för hemarbetet och ha möjligheter att ge och få omsorg på lika villkor.
- Mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Kvinnor och män, flickor och pojkar, ska ha samma rätt och möjlighet till kroppslig integritet.

Som en av regeringens myndigheter har Pensionsmyndigheten fått i uppdrag att bidra till att de jämställdhetspolitiska målen uppfylls genom att integrera ett jämställdhetsperspektiv i verksamheten. Det är framför allt det andra delmålet om ekonomisk jämställdhet som relaterar till myndighetens verksamhet. Pensionsmyndighetens egna mål med jämställdhetsintegrering i kärnverksamheten är att: *Alla pensionssparare och pensionärer, kvinnor som män, får den information och det stöd de behöver för att göra medvetna val i fråga om arbete och pension. Vår myndighetsutövning, vår information och vår service är lika för alla oavsett kön.*

Med detta som utgångspunkt har medarbetare på Pensionsmyndigheten inlett arbetet med att analysera verksamheten och utforma åtgärder utifrån ett jämställdhetsperspektiv.

Handläggning av bostadstillägg

Linda Nygren, expert på bostadstillägg på Pensionsmyndigheten.

1. Vad överraskade dig mest när du såg den könsuppdelade statistiken för bostadstillägg?

- Mest överraskande var nog att medelbeloppet i princip är detsamma både för kvinnor och för män. Män har ju som bekant högre pensioner än kvinnor och därför hade jag förväntat mig att de också skulle ha ett lägre genomsnittsbelopp än kvinnor. Att det inte är så kan tyda på att det finns en del män som borde vara berättigade ett bostadstillägg som inte bryr sig om att söka det eller känner till att de har den möjligheten.

2. Som expert på bostadstillägg, kan du se någon nytta av denna typ av information?

- Jag ser stor nytta med sådan här information, dels är det ju viktigt att bli påmind om jämställdhetsarbetet generellt, dels ger det viktig information i förbättringsarbetet med bostadstillägg. Vi vet till exempel att vi på olika sätt behöver arbeta för att minska mörkertalet inom bostadstillägg, alltså identifiera grupper som sannolikt har rätt till bostadstillägg men som inte ansöker av olika skäl. Att titta på det arbetet ur ett jämställdhetsperspektiv, vilket ingår i ett av våra uppdrag under år 2015, kan förhoppningsvis bidra till att vi lyckas bättre med våra åtgärder.

Fakta om bostadstillägg

Bostadstillägg är ett skattefritt tillägg till pensionen. Förmånen kan beviljas den som är 65 år eller äldre, tar ut hela sin allmänna pension och har en låg inkomst. Det är kostnaderna för boendet i relation till inkomster och förmögenhet som ligger till grund för beslutet. Pensionsmyndigheten beviljar bostadstillägg för pensionärer som är ensamboende, sammanboende, gifta eller registrerade partners. Det spelar heller ingen roll om man äger sin bostad, hyr den, bor på äldreboende eller annat boende. Den högsta bostadskostnaden som kan ligga till grund för beräkning av bostadstillägg är 5000 kr/månad. Maximalt kan man få 4990 kr/månad i bostadstillägg.

Bostadstillägg - könsuppdelad statistik som väcker frågor om effektivitet

Av Atosa Anvarizadeh och Therese Borrman

Könsuppdelad produktionsstatistik

Jämställdhetsanalyser kan göras på många olika sätt, ett är att använda sig av befintlig statistik och könsuppdelat den. På Pensionsmyndigheten produceras mycket statistik där en majoritet är vad som benämns produktionsstatistik. Den tar sin utgångspunkt i ärenden och används framför allt av ledningen och controllers i syfte att styra verksamhetens produktion, det vill säga fatta beslut om och betala ut pension. Produktionsstatistik presenteras i regel inte könsuppdelat då det inte är individerna kopplade till ärendena som är i fokus utan snarare hur stora volymer som ska hanteras och vilka resurser som krävs för att göra det på ett ändamålsenligt och kostnadseffektivt sätt. I den här förstudien har vi könsuppdelat produktionsstatistiken för bostadstillägg i syfte att lära mer om både myndighetens och kunders beteenden.

Bostadstillägg är det ärendeslag som myndigheten inte kunnat hantera utan svårigheter att både i rätt tid fatta beslut och att betala ut rätt belopp. Den främsta orsaken är regelverkets komplexitet. Det finns därför en mängd pågående utvecklingsprojekt på myndigheten för att komma tillrätta med problematiken. En ambition med denna förstudie är att synliggöra de könsmonster som finns inom bostadstillägg i hopp om att tillföra ny kunskap som kan vara av nytta i arbetet med ständiga förbättringar i administrationen av bostadstillägg.

I förstudien använder vi genomgående data från 2013 för att beskriva kvinnors och mäns behov av bostadstillägg, om de ringer till kundservice, hur länge de får vänta på beslut, vilka som har rätt till det och hur mycket man får. Samtidigt speglar samma statistik hur effektiv myndighetens handläggning, information och kvalitetssäkring av bostadstillägg är och om det i det avseendet finns någon könsskillnad.

Underlaget till jämställdhetsanalysen är befintlig data i myndighetens olika register. För att möjliggöra jämförelser mellan kvinnor och män används endast data för ensamboende pensionärer. Studien inkluderar alltså inte de ca 15 000 sammanboende par som får bostadstillägg och som utgör cirka 6 procent av alla beviljade bostadstillägg.

I bilaga 1 finns tabeller över den statistik som refereras till i texten och som inte har inkluderats av utrymmeskäl.

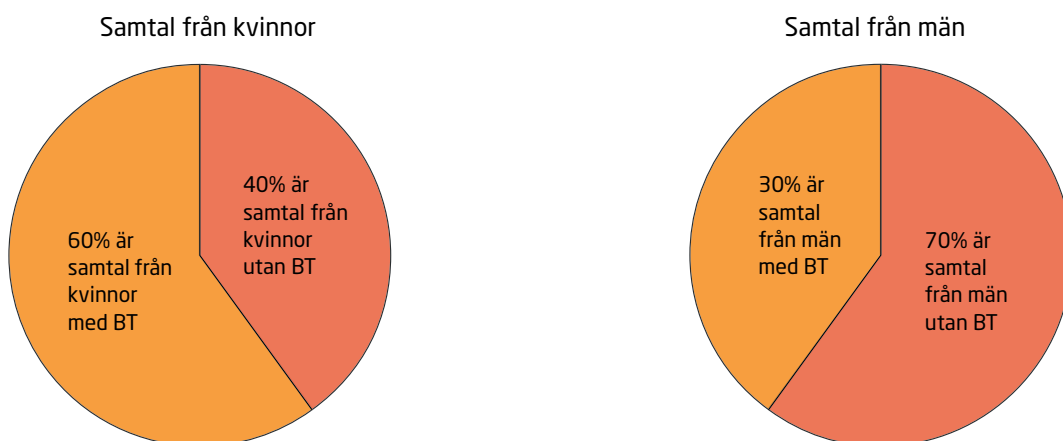
En betydligt större andel män än kvinnor ringer som inte har bostadstillägg

Det är många pensionärer, särskilt de som lever ensamma, som har svårt att få ekonomin att gå ihop. Bostadstillägg syftar till att ge pensionärer möjlighet att efterfråga och behålla en bostad med tillfredsställande standard, även i nyproduktion. Därför är det också viktigt att Pensionsmyndigheten ger information om att bostadstillägg finns och hur man ansöker. Tittar man på dem som ringer till Pensionsmyndigheten med frågor om bostadstillägg är det en stor mängd, cirka 61 000 samtal om året. Bland både kvinnor och män är det den näst vanligaste anledningen till att ringa Pensionsmyndigheten (vanligaste anledningen är frågor om allmän pension).

En intressant fråga att ställa är om de som ringer redan har bostadstillägg och hör av sig på grund av osäkerhet kring regler och utbetalningar eller om det framför allt är pensionärer som önskar information och funderar på att ansöka om bostadstillägg. En samkörning av samtliga samtalsnoteringar gällande bostadstillägg under 2013 med samtliga utbetalda bostadstillägg till kvinnor och män i januari 2013 (i princip är det samma individer som mottar

bostadstillägg varje månad) visar att 23 procent av kvinnorna som fått en utbetalning har hört av sig minst en gång per telefon under 2013 och att motsvarande andel män är 20 procent. Det signalerar att det är lika vanligt att kvinnor som män med bostadstillägg har behov av att höra av sig till Pensionsmyndighetens kundservice.

Hur stor andel av dem som ringer och har frågor om bostadstillägg som redan har beviljat bostadstillägg är också intressant att titta närmare på. Här visar det sig vara en stor könsskillnad. Av alla samtalsnoteringar från kvinnors samtal om bostadstillägg kommer 60 procent från dem som har beviljat bostadstillägg och resterande 40 procent från kvinnor som antingen ännu inte sökt, sökt men inte fått beslut eller fått avslag. I jämförelse är det bland män 70 procent av samtalsnoteringarna som härrör från samtal med män som inte har bostadstillägg. Det indikerar att Pensionsmyndigheten pratar med en betydligt större andel män än kvinnor som inte är och kanske aldrig blir mottagare av bostadstillägg. En fortsättning på analysen skulle vara att identifiera hur stor andel av samtalen som sammanfaller med att man har fått ett avslag på sin ansökan.

Sju av tio sökande är kvinnor

Ansökningar om bostadstillägg kan delas upp i två kategorier: förstagsansökan och fortsättningsansökan. Den första kategorin är vad det låter som, första gången som en pensionär lämnar in en ansökan om bostadstillägg till Pensionsmyndigheten, men det inkluderar även när sökanden har haft bostadstillägg tidigare och avbrottet varit längre än en månad liksom när civilstånd ändras. Den andra kategorin, fortsättningsansökan, lämnas om man har ett tidsbegränsat beslut. Dessa beslut blir i de flesta fall oförändrade då dessa pensionärers ekonomiska förhållanden sällan ändras. Det är vid förstagsansökan som myndigheten främst tar ställning till rätten till bostadstillägg.

Under 2013 tog Pensionsmyndigheten emot 53 000 förstagsansökningar från ensamboende pensionärer, könsfördelningen var 70 procent kvinnor och 30 procent män. Oberoende ålder är det betydligt fler kvinnor än män som ansöker om bostadstillägg och andelen kvinnor ökar med stigande ålder (se tabell 1 i bilaga 1).

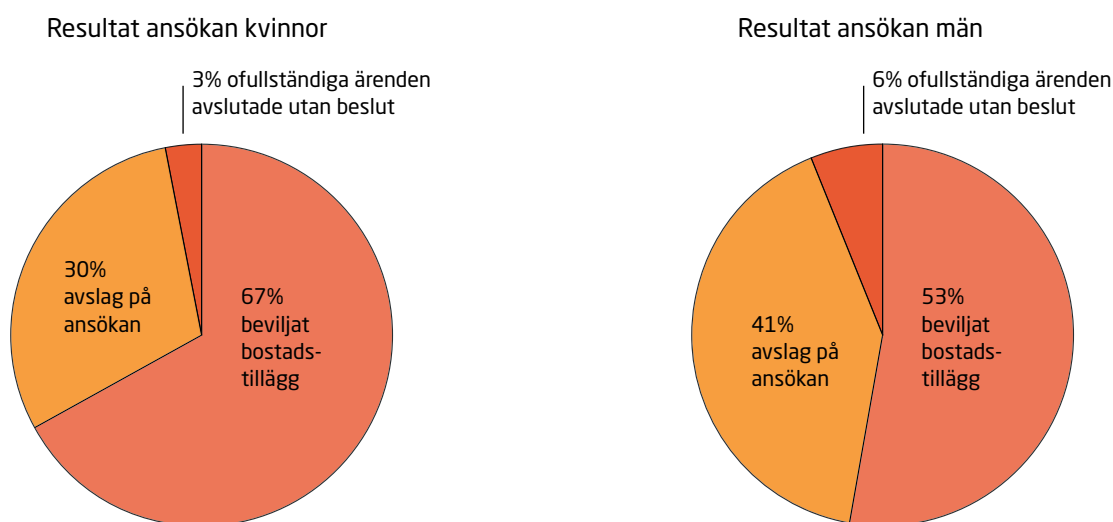
Ingen könsskillnad i handläggningstider

Pensionsmyndighetens roll är att ta emot ansökan, utreda ärendet, begära eventuella kompletteringar, göra beräkningar och fatta beslut. Ett problem med handläggningen av bostadstillägg

är att handläggningstiderna är långa och därför är det även intressant att undersöka om det finns könsskillnader som är värda att uppmärksamma. Tittar man på den genomsnittliga handläggningstiden för både förstagångsansökningar tog det i genomsnitt 36 dagar för både kvinnor och män under 2013. Den genomsnittliga handläggningstiden för fortsättningsansökningar var något längre, 42 dagar för kvinnor och 41 dagar för män. Handläggningstiden vid omräkningar av ärenden där ny information inkommit som kan påverka det beviljade beloppet är längst, 58 respektive 55 dagar i genomsnitt för kvinnor och män (se tabell 2 i bilaga 1). Det är med andra ord ingen skillnad på hur länge kvinnor och män får vänta på beslut från Pensionsmyndigheten.

Män får avslag i större utsträckning än kvinnor

Under 2013 beviljades knappt 33 500 förstagångsansökningar om bostadstillägg och könsfördelningen bland mottagarna var 74 procent kvinnor och 26 procent män. Under samma år avlog Pensionsmyndigheten 17 000 ansökningar varav 62 procent gällde kvinnors ansökningar och 38 procent mäns. I förhållande till könsfördelningen bland de sökande 2013 som var 70 procent kvinnor och 30 procent män betyder det att män relativt sett var överrepresenterade bland dem som fick avslag och det gällde oberoende ålder. Omräknat i procentuell fördelning inom gruppen kvinnor och gruppen män fick 30 procent respektive 41 procent avslag (se tabell 3 och 4 i bilaga 1).

Fyra gånger fler kvinnor än män mottar bostadstillägg

Från 65 års ålder kan man ha bostadstillägg i princip tills att man dör om man uppfyller de kriterier som finns i regelverket. Varje månad tillkommer ett antal nya pensionärer som mottar bostadstillägg liksom ett visst antal mottagare försvinner på grund av att de dör eller inte längre kan få bostadstillägg av olika anledningar, men i stort kan man säga att majoriteten av mottagarna är desamma månad för månad under året. Gruppen ensamboende kvinnor som var mottagare av bostadstillägg varierade per månad under 2013 mellan 199 000 – 204 000, medan gruppen ensamboende män varierade mellan 42 000 – 45 000. Det betyder att könsfördelningen mellan ensamboende kvinnor och män som mottar bostadstillägg är cirka 82 procent kvinnor och 18 procent män (se tabell 5 i bilaga 1). En förklaring till att könsfördelningen

bland mottagarna är ytterligare skev i jämförelse med könsfördelningen bland beviljade bostadstillägg är att kvinnor lever längre än män och därför ökar övervikten av kvinnor som får bostadstillägg över tid.

Liten könsskillnad i bidragsstorlek

Bostadstillägg kan beviljas till den som har en låg pension. Bostadstillägg ska täcka en skälig bostadskostnad och därmed möjliggöra en skälig levnadsnivå i övrigt. Tittar man närmare på det genomsnittliga utbetalade bostadstillägget för ensamboende kvinnor och män är skillnaden liten, 2 525 kr per månaden för ensamboende kvinnor i jämförelse med 2 366 kr per månad för ensamboende män. Kvinnor har i snitt 166 kr mer i månaden i bostadstillägg. Det indikerar eventuellt att den grupp som har ansökt och fått rätt till bostadstillägg lever under likartade ekonomiska villkor oberoende kön. En fördjupad analys av spridningen på kvinnors och mäns bidragsstorlek skulle ge ytterligare information om mottagarnas ekonomiska levnadsvillkor.

Lika vanligt att kvinnors och mäns beslut räknas om på grund av ändrade livsförhållanden

Eftersom många mottagare av bostadstillägg har bidraget livet ut behöver beloppet inte sällan korrigeras och räknas om på grund av förändrade inkomster, förmögenhet, civilstånd eller bostadskostnader. Omräkningar av belopp är en resurskrävande verksamhet eftersom all information om förändringar, som antingen kommer via vår egen eller andra myndigheters system likväl som från pensionären själv, måste utredas manuellt. Under 2013 gjordes knappt 93 000 omräkningar av beslut om bostadstillägg, könsfördelningen var 80 procent kvinnor och 20 procent män bland omräknade ärenden. Eftersom könsfördelningen bland utbetalade bostadstillägg är ungefär densamma indikerar det att det är lika vanligt att ett beslut behöver räknas om på grund av ändrade livsförhållanden för kvinnor som för män.

De flesta omräkningsimpulser, sju av tio, som utreds resulterar i ett nytt förändrat belopp av bostadstillägg. Könsfördelningen bland dessa är 83 procent kvinnor och 17 procent män. Bland både kvinnor och män med bostadstillägg är det endast 3 procent av alla omräkningar som resulterar i att pensionären mister bostadstillägget (se tabell 6 i bilaga 1).

Fler onödiga impulser till omräkning gällande män än kvinnor

Inte alla omräkningar är nödvändiga. Många omräkningar, tre av tio, leder inte till någon förändring av det tidigare fattade beslutet om bostadstillägg. Problemet är att många omräkningsimpulser är irrelevanta, bland annat finns många impulser som egentligen är dubletter eller trippletter på grund av att informationen kommer från flera system samtidigt som från pensionären själv. Det finns ingen funktion som känner igen att informationen redan inkommit utan ytterligare en impuls om samma förändring skapas i systemet. I slutänden måste alla onödiga omräkningsimpulser utredas och avslutas manuellt av en handläggare.

Under 2013 handlade det om 16 404 respektive 6 404 onödiga omräkningsimpulser för kvinnor och män. Det betyder att 22 procent av samtliga omräkningar gällande kvinnors beslut om bostadstillägg registrerades som "avslut utan beslut" och motsvarande andel för män var 35 procent. Det indikerar att det är vissa uppgifter om ändrade förhållanden som väldigt sällan gör någon skillnad i sak men som ändå måste utredas av Pensionsmyndigheten, eller att samma sak utreds upprepade gånger, och att detta sker betydligt oftare i mäns ärenden än i kvinnors.

Över huvud taget är det många registrerade omräkningsimpulser som inte tycks spela roll för att kvinnor och män ska få rätt belopp utbetalt, exempelvis ledde 61 procent respektive 67

procent av kvinnors och mäns omräknade ärenden på grund av *impuls förmån* till ”avslut utan beslut”. Det som dock är mest förbryllande är könsskillnaderna i onödiga impulser. I det förra exemplet kan man tänka sig att det är brister i systemet och alla dubletter som orsakar att så stor andel avslutas utan beslut. Men i de fall det är stora könsskillnader är det inte lika troligt att det handlar om ett systemfel eftersom dessa borde slå på samma sätt oberoende kön. Till exempel är det stora könsskillnader i andelen avslutade omräkningar med ”utan beslut” när det gäller *anmälan förmögenhet*, 49 procent i jämförelse med 68 procent bland kvinnors respektive mäns omräkningar. Detsamma gäller för *anmälan inkomst*, med 42 procent i jämförelse med 64 procent bland kvinnor respektive män (se tabell 7 i bilaga 1).

Könsmönstret, att onödiga impulser oftare gäller mäns ärenden, är genomgående i statistiken, med undantag för anmälan civilstånd. Om impulser till omräkning kan ses som ett larm-system för att undvika eventuella felutbetalningar så visar statistiken att en stor andel falska larm uppstår, dels för att varje larm registreras som ett unikt larm trots att det är en dublett eller tripplett, men sannolikt också för att uppgifter som inte har någon betydelse tolkas som betydelsefulla av systemet. Trots detta tycks systemet något bättre anpassat för kvinnors ärenden och livssituation än för mäns. Bristerna leder till onödigt merarbete på Pensionsmyndigheten, med tillägget att det i alla fall inte gör någon skada för pensionärerna om man bortser från att det tar resurser från annat arbete med handläggningen av bostadstillägg.

Män får oftare än kvinnor indraget bostadstillägg

Pensionsmyndigheten kan dra in ett tidigare beviljat bostadstillägg. Det sker efter en omräkning och indraget kan vara både permanent eller temporärt. Det sker exempelvis om man fått ändrade boendekostnader vid en flytt eller att man fått ökade inkomster. Under 2013 fattade Pensionsmyndigheten beslut om 5 000 indragningar av bostadstillägg, könsfördelningen var 75 procent kvinnor och 25 procent män (se tabell 8 i bilaga 1). Om man jämför med könsfördelningen 82 procent kvinnor och 18 procent män bland utbetalda bostadstillägg betyder det att män är något överrepresenterade bland dem som får indraget bostadstillägg. Det kan indikera att män oftare än kvinnor får ändrade boendekostnader och/eller inkomster som påverkar bostadstillägget. Det vanligaste skälet till indragningar är dock när sökanden har flyttat och inte lämnat ändringsanmälan i tid. Pensionsmyndigheten får via folkbokföringen uppgifter om en flytt och har pensionären inte själv anmält flytten och anmält nya uppgifter om det som bostadstillägget baseras på fattar Pensionsmyndigheten beslut om indraget bostadstillägg. När de nya uppgifterna har inkommit till myndigheten och en omräkning har gjorts betalas bostadstillägg ut på nytt om rätten till bidraget kvarstår. Möjligen antyder siffrorna att män betydligt oftare än kvinnor glömmer att göra anmälan i tid eller är mindre beroende av att ha oavbrutet bostadstillägg, eller inte tar till sig informationen på samma sätt.

Kvinnors och mäns beslut ändras i samma utsträckning efter omprövningar

Myndighetens omprövning är ett rättsskydd för den sökande och är samtidigt en slags intern kvalitetskontroll av handläggarnas beslut. I princip kan man hävda att ju större andel beslut som myndigheten ändrar till pensionärens fördel vid omprövning desto sämre rättssäkerhet i myndighetsutövningen i första led.

I det skriftliga beslutet från Pensionsmyndigheten informeras den sökande om att den har rätt till att skriftligen begära omprövning av beslutet hos myndighetens omprövningsenhet inom två månader från det att beslutet mottogs. Under år 2013 gjorde omprövningsenheten en utredning av 1 342 beslut som gällde kvinnors bostadstillägg och 687 fall som gällde mäns. Pensionsmyndighetens omprövning av ärenden resulterade i att 15 procent av de kvinnliga pensio-

närerna fick ett nytt beslut till sin fördel och motsvarande andel för de manliga pensionärerna var 12 procent. I de fall beslut ändrades på grund av att kunden kom in med en ny handling redovisas separat och visar att det görs i samma utsträckning för kvinnor och män, 2 procent respektive 3 procent. Myndigheten gjorde bedömningen att ursprungsbeslutet var korrekt i 83 procent av kvinnors ärenden respektive 84 procent av mäns. Jämför man på resultaten från 2012 är resultatet snarlikt, 14 procent av både kvinnors och mäns omprövningar ändrades till pensionärens fördel, se tabell 9 i bilaga 1. Då resultatet av omprövningarna av bostadstilläggsärendena inte vittnar om några könsskillnader indikerar det att kvaliteten på de grundbeslut som omprövas är likvärdig för kvinnor och män oavsett om kvaliteten anses hög eller låg.

Sammanfattning och förslag på åtgärder

I nedan tabell finns en sammanfattning av samtliga könsuppdelade resultat som Pensionsmyndighetens statistik om bostadstillägg uppvisar.

Tabell 1: Sammanställning av Pensionsmyndighetens produktionsstatistik 2013 för bostadstillägg (BT)

Variabler	Kvinnor	Män
Förstagångsansökan BT (total 52 818)	70 %	30 %
Beviljade beslut förstagångsansökan (total 33 314)	74 %	26 %
Avslag förstagångsansökan (total 17 510)	62 %	38 %
Mottagare av bostadstillägg under januari 2013 (total 239 091)	82 %	18 %
Beviljat genomsnittsbelopp	2 525 kr	2 366 kr
Onödiga omräkningsimpulser som inte leder till nytt beslut (total 22 808)	72 %	28 %
ex: anmälan förmögenhet (total 2 114)	70 %	30 %
Indragningar av BT (total 5 036)	75 %	25 %
Genomsnittlig handläggningstid förstagångsansökan	35 dagar	36 dagar
Genomsnittlig handläggningstid tilläggsansökan	42 dagar	41 dagar
Genomsnittlig handläggningstid omräkningar	58 dagar	55 dagar
Omprövningsärenden BT (2 283)	66 %	34 %
Omprövade BT-beslut som ändras till kundens fördel (total 284)	70 %	30 %
Omprövade BT-beslut som inte ändras (total 1 691)	66 %	34 %

Källa: Pensionsmyndighetens databas PEDAL samt W3D3

Det finns stora könsskillnader i antalet kvinnor och män som ansöker om bostadstillägg, 70 procent av de som söker är kvinnor och 30 procent är män. Det finns även könsskillnader i bifall och avslag, könsfördelningen bland bifall är 75 procent kvinnor och 25 procent män medan könsfördelningen bland avslag är 66 procent kvinnor och 34 procent män. Innebörden är att det relativt sett är färre män än kvinnor som Pensionsmyndigheten bedömer har rätt till bostadstillägg. Vilket gör att över tid ökar stocken av kvinnliga mottagare av bostadstillägg i förhållande till män, av samtliga utbetalda bostadstillägg går 82 procent till kvinnor och 18 procent till män.

Ett skäl till att fler kvinnor än män ansöker om bostadstillägg är att kvinnors livslön i genomsnitt är 3,6 mkr lägre än mäns¹, vilket gör att deras genomsnittliga allmänna pension

1 Delegationen för jämställt arbetsliv, "Fakta och siffror" publicerat 2013-03-19 på www.jamstalldhetiarbetslivet.se.

samt tjänstepension är 65 procent av mäns pension². Det betyder i genomsnitt 5900 kr³ mindre i total utbetald pension per månad och kvinnor har därför större behov av kompletterande bidrag i form av bostadstillägg för att få sina grundläggande försörjningsbehov tillgodosedda. Att ensamboende kvinnliga pensionärer i så stor utsträckning är i behov av bostadstillägg i jämförelse med motsvarande andel män är ett tecken på att det inte råder ekonomisk jämställdhet, varken före eller efter pension. Dock indikerar det likvärdiga genomsnittliga bostadstillägget för kvinnor och män att de män som mottar bostadstillägg lever under likartade ekonomiska förhållanden som motsvarande kvinnor gör. Vilket i sin tur kan betyda att det finns en grupp män som har rätt till ett lågt bostadstillägg som de aldrig ansöker om.

Ett problem orsakat av det komplexa regelverket kring bostadstillägg är långa handläggningstider. Detta drabbar kvinnor och män i behov av bostadstillägg likvärdigt, men det är viktigt att lyfta fram att det ändå finns en ojämställdhet då det är fyra gånger fler kvinnor än män till antalet som drabbas.

Det finns ett återkommande mönster gällande mäns bostadstillägg i statistiken som pekar på att män eventuellt missgynnas i handläggningen: procentuellt sett får män oftare både avslag och indraget bidrag. Det i sig kan också vara *en* förklaring till varför så många fler män än kvinnor ringer till kundservice utan att ha ett beviljat bostadstillägg. Vad som talar emot att män skulle missgynnas i handläggningen är att män generellt sett har större inkomster från pension samt större förmögenheter än kvinnor och därför riskerar de oftare att ligga precis på gränsen till att ha rätt till bostadstillägg. Enligt bostadstilläggsmyndigheten på Pensionsmyndigheten är skälen till avslag i princip alltid ekonomiska. Antingen har den sökande för hög inkomst från allmän pension och tjänstepension eller för stor förmögenhet i förhållande till bostadens kostnad för att ha rätt till bostadstillägg.

Vad som ytterligare talar emot att män skulle missgynnas i handläggningen är utfallet av Pensionsmyndighetens omprövningar av bostadstillägg, som man kan betrakta som en form av kvalitetsgranskning av handläggningen av grundbesluten, där det inte finns någon könsskillnad. Enligt omprövare av bostadstillägg handlar dessutom ärenden som ändras till kundens fördel sällan om avslag som rätteligen är beviljanden, utan oftare om ändringar av belopp. Dock kan man konstatera att ändringsfrekvensen ligger över 10 procent och det kan tyda på vissa kvalitetsbrister i handläggningen, men då för både kvinnor och män.

I sökandet efter underlag som ytterligare kan belysa rättssäkerhet och kvalitet utifrån ett könsperspektiv tittade vi närmare på de efterhandskontroller som görs systematsikt baserat på månadsvisa slumpmässiga urval. I dagsläget går det dock inte att utläsa några resultat av den rättsliga kvalitetskontrollen utifrån ett könsperspektiv då kön inte ingår som analysvariabel. Då de fördjupade analyserna är ett av myndighetens viktigaste instrument för att säkerställa hög rättslig kvalitet i handläggningen av pension är det viktigt att införliva ett könsperspektiv i någon del av arbetet för att säkerställa att den rättsliga kvaliteten är likvärdig för kvinnor och män och det borde därför vara ett prioriterat utvecklingsområde. Under 2013 kontrollerades 864 bostadstilläggsärenden sammantaget. I den fördjupade analysen av granskade ärenden konstateras en del fel och att dessa fel ledde till att felaktiga belopp hade beviljats, medan andra fel inte hade påverkat själva beslutet. Enligt de som kvalitetsgranskade var det sällsynt att felen som upptäcktes skulle ha påverkat ärendet på så sätt att ett avslag rätteligen skulle ha varit ett beviljande. Det senare styrker antagandet att mäns större andel avslag inte kan ha sin förklaring i att män medvetet eller omedvetet missgynnas i handläggningen.

2 På tal om kvinnor och män–Lathund om jämställdhet 2014, Statistiska centralbyrån.

3 Pensionsmyndighetens egna beräkningar i pressmeddelande 8 mars 2015.

Om Pensionsmyndigheten ämnar analysera frågan om missgynnandet av män vidare krävs en särskild avslagsstudie, med fokus på beslutsmotiveringar och om dessa kan vara påverkade av handläggares föreställningar om kvinnor och män, liksom en kartläggning av antal avslag som rätteligen ändrats till bifall för kvinnor och män i omprövningar eller i den kontinuerliga kvalitetskontrollen.

En sista aspekt att lyfta fram har mer med inre effektivitet att göra då stor del ansökningar resulterar i avslag, både bland kvinnor och bland män. Det antyder att många pensionärer och eventuellt deras anhöriga har felaktiga förväntningar på rättigheten till bostadstillägg. Pensionsmyndigheten behöver fundera på vad man kan göra för att få ner antalet ansökningar som leder till avslag då en ansevärd mängd avslag varken kan ses som särskilt ändamålsenligt eller kostnadseffektivt.

Det är framför allt från 77 års ålder som andelen avslag är som störst. Handläggningsresurser för samtliga avslag (17 000) under 2013 beräknas ha uppgått till 6–10 årsarbetare beroende på hur många ansökningar som kompletterades. Förutsatt att avslagen är korrekta kan man fråga sig om informationen om bostadstillägg är tillräcklig och begriplig då stor andel sökanden är ”fel” personer, i synnerhet bland gruppen män. Vad signalerar till exempel informationen på webben, den tryckta broschyren, eller information på servicekontoren? Finns det andra förklaringar än Pensionsmyndighetens information om bostadstillägg? Också i syfte att få mer kunskap om detta kan man göra en särskild avslagsanalys.

Förutom de resurser som avslagen tar i bruk läggs mycket arbete på så kallade onödiga omräkningsimpulser, i mäns ärenden sker detta i ett av tre fall i jämförelse med ett av fem i kvinnors fall. (Totalt handlades 93 000 omräkningsimpulser under 2013.) Vissa onödiga omräkningsimpulserna är generella och tyder på systemfel med dubletter av samma impuls, medan andra tycks vara mer könsspecifika. Könsskillnaderna kan dock vara vägledande till att förstå vad som orsakar problemet med den höga andelen onödiga utredningsimpulserna och bidra till att hitta åtgärder om man har för avsikt att förbättra systemet för omräkningsimpulser. Vi kan konstatera att omräkningar tar tid, handläggningstiden är i genomsnitt 58 dagar för kvinnor och 55 dagar för män, men är nödvändiga för att det ska bli rätt utbetalade belopp. Om antalet onödiga omräkningar skulle minska sjunker sannolikt den genomsnittliga handläggningstiden vilket eventuellt kan ha en positiv påverkan och minska antalet återkrav av bostadstillägg som orsakas av myndighetens långa handläggningstider.

Omräkningar som görs men inte leder till något nytt beslut, ansökningar som får avslag och tillfälliga indragningar sker i stor omfattning. Detta påverkar i hög grad effektiviteten och drabbar alla pensionärer med bostadstillägg, kvinnor och män med små ekonomiska marginaler. Men utifrån ett jämställdhetsperspektiv är det ett problem att det handlar om fyra gånger fler kvinnor än män. Alla insatser på Pensionsmyndigheten som leder till förenklingar av både regelverket och administrationen av bostadstillägg kan därför sägas främja ekonomisk jämställdhet mellan kvinnor och män.

Pensionsmyndighetens kontrollplan

Anna Maria Mandorff och Jesper Bergqvist, controller på ledningsstaben med ansvar för uppföljning och planering och ingår i arbetsgruppen för jämställdhetsintegrering 2014.

- 1. Hur arbetar ni generellt på ledningsstaben med att få in ett jämställdhetsperspektiv i planering och uppföljning av verksamheten?**
  - Vi har med perspektivet redan när vi går in i verksamhetsplaneringsarbetet och tänker redan i planeringsstadiet på hur uppföljningen ska ske.
- 2. Hur kan myndighetens controllers medverka i arbetet med att integrera ett könsperspektiv i kärnverksamheten?**
  - De controllers som arbetar nära kärnverksamhet har kunskapen om detta och det måste ske ett samarbete mellan avdelningscontrollers och oss.

Fakta om löpande kvalitetsuppföljning

För Pensionsmyndighetens löpande och systematiska kvalitetsuppföljningen finns en etablerad modell. Modellen består bland annat av efterkontroller i syfte att mäta och följa kvaliteten i ärendehandläggning och i den information som lämnas till pensionssparare och pensionärer. Efterkontrollerna består av både månadsvisa kvalitetskontroller och riktade kvalitetskontroller av materiell och formell riktighet. Dessutom utförs utbetalningskontroller för att förhindra felaktiga utbetalningar.

Jämställdhetsanalys av Pensionsmyndighetens utbetalningskontroller

Av Jesper Bergkvist och Anna Maria Mandorff

Rätt belopp är en kvalitetsaspekt

På Pensionsmyndigheten är det viktigt med rättssäker myndighetsutövning, det vill säga att alla pensionärer får rätt belopp beviljat och utbetalt. Våra rutiner vid utbetalningar och våra efterhandskontroller är en garant för att så sker. Pensionsmyndigheten fastställer en plan för arbetet med kontroller varje år. Kontrollernas syfte är att mäta och följa kvaliteten i ärendehandläggningen och informationsgivningen samt att förhindra felaktiga utbetalningar.

Kvalitetsuppföljningen är även en viktig del i myndighetens verksamhetsutveckling och del av arbetet med ständiga förbättringar gentemot pensionärer och pensionssparare. Under en månad kontrolleras cirka 1 000 utbetalningar genom kontinuerliga kvalitetskontroller, riktade kvalitetskontroller och utbetalningskontroller.

Hittills har myndighetens resultat från de regelbundna utbetalningskontrollerna inte analyserats uppdelat på kön. Vi bedömer att det är både möjligt och relevant att myndighetens kontroller också har förmågan att slå larm om oväntade könsskillnader gällande brister vid utbetalningar. Pensionärer ska känna sig trygga att handläggningen är lika för alla oberoende kön.

Syftet med utbetalningskontroller är att felaktiga utbetalningar ska förebyggas eller upptäckas. Kontrollerna ska kompensera för att endast en person normalt är involverad i ett utbetalningsärende. En indikation på kvaliteten i vår verksamhet är att utbetalningarna av pension har rätt belopp därför är det viktigt för myndigheten att mäta antal felaktiga utbetalningar regelbundet.

En ökad kunskap om hur och varför pensionärer alternativt myndigheten gör fel ger en ökad möjlighet att påverka och motverka fel innan de har skett. Allmänhetens förtroende för Pensionsmyndigheten är en viktig motivation i arbetet likväl som den inre effektivitet i organisationen.

Finns det någon könsskillnad i felaktiga utbetalningar?

Utbetalningskontrollerna omfattar ett slumpmässigt urval av en procent av nya eller förändrade utbetalningar till personer bosatta i Sverige respektive bosatta utomlands. I granskningen görs en bedömning av om det utbetalda beloppet är rimligt och går till rätt mottagare.

Antalet ärenden som granskats per månad uppgår till 320 för personer bosatta i Sverige samt 268 för personer bosatta utomlands. Produktionsavdelningen på Pensionsmyndigheten är ansvarig för kontrollerna och för att förmedla resultatet såväl till myndighetens ledningsstab som till gruppchefer och handläggare på produktionsavdelningen.

Syftet med denna förstudie är att titta närmare på myndighetens resultat från utbetalningskontrollerna ur ett könsperspektiv. Samtliga granskade pensionsärenden under perioden januari 2012 – september 2014 uppgår till 10 560 ärenden för personer bosatta i Sverige. Av dessa har 81 ärenden fått en anmärkning och utgör därmed underlag för jämställdhetsanalysen. Utbetalningskontroller för personer bosatta utomlands samt kontroller av utbetalda belopp över 40 000 kr ingår inte i underlaget för analysen, dock rekommenderas en analys av dessa områden i en framtida studie.

Den fråga vi söker svar på är:

- Finns det någon könsskillnad i felaktiga utbetalningar?

Det bör även nämnas att det inte går att se huruvida det är någon skillnad i handläggningen på grund av medarbetares kön då materialet som analyserats inte visar könet på handläggaren utan bara könet på pensionären.

I den här förstudien har vi avgränsat oss till att endast analysera utbetalningskontrollen inom myndighetens kontrollverksamhet. Kontrollverksamheten i sin helhet bör analyseras i en annan studie.

Få anmärkningar bland kontrollerade ärenden

Kontrollerna av utbetalningar visar att Pensionsmyndighetens handläggning överlag håller väldigt god kvalitet. Nästintill alla granskade utbetalningar som myndigheten gjort är korrekta. Årligen är det 20–40 pensionsutbetalningar av 3 840 granskade ärenden som fått en anmärkning, det vill säga 0,5–1 procent. Det kan tyckas som ett marginellt problem och man kan undra varför myndigheten gör dessa kontroller kontinuerligt, men satt i perspektivet att Pensionsmyndighetens utbetalningar på ett år uppgår till omkring 24 miljoner så betyder det i teorin att runt 240 000 ärenden skulle riskera att få en anmärkning om alla ärenden granskades. Så även om Pensionsmyndighetens handläggning över lag är god finns det ändå all anledning att fortsätta det viktiga arbetet med ständiga förbättringar där utbetalningskontrollerna är en viktig faktor.

En anmärkning innebär en notering i utbetalningskontrollen som visar att ärendet inte har handlagts enligt praxis av Pensionsmyndigheten. Dock medför inte det per automatik att pensionären fått fel pension utbetald, utan det betyder framför allt att handläggningen inte skett enligt praxis. En anmärkning kan även innebära att pensionären har gjort fel i sin ansökan och till exempel lämnat felaktiga uppgifter till Pensionsmyndigheten vilket i sin tur orsakat en felaktig utbetalning.

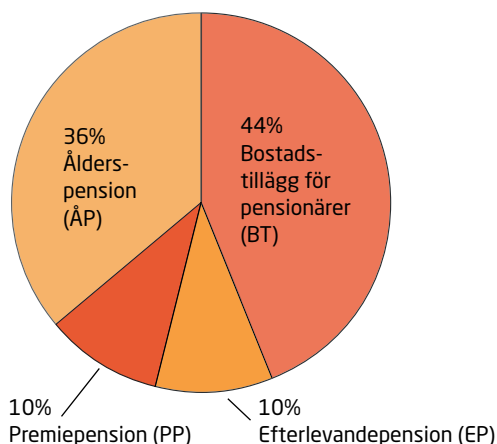
Av 81 ärenden som fått en anmärkning under perioden januari 2012–september 2014 gällde 35 ärenden män (43 procent) och 46 ärenden kvinnor (57 procent). Vi har inte uppgifter om könsfördelningen bland de 10560 ärenden som granskats och kan därför inte jämföra den med könsfördelningen i gruppen ärenden med anmärkningar.

Nittioåtta procent (79 ärenden) av anmärkningarna berodde på brister i handläggning hos Pensionsmyndigheten och endast 2 procent (2 ärenden) handlade om brister orsakade av pensionären.

Då det framför allt är brister i handläggningen på Pensionsmyndigheten som orsakar felutbetalningar har vi fördjupat oss i statistiken för de olika förmånerna och hur myndighetens misstag fördelar sig mellan kvinnors och mäns pensionsärenden.

Enligt diagram 1 på nästa sida är det 10 procent (8 ärenden) av anmärkningarna som återfanns inom processen premiepension (PP). Anmärkningarna gäller i lika många fall utbetalningar till kvinnor som till män. Likaså återfanns 10 procent (8 ärenden) av anmärkningarna inom förmånen för efterlevandepension (EP) och dessa var jämt fördelade mellan kvinnors och mäns ärenden. Flest anmärkningar i de slumpmässiga utbetalningskontrollerna återfanns inom bostadstillägg för pensionärer (BT), fyrtiofyra procent (35 ärenden). Slutligen återfanns 35 procent (28 ärenden) av anmärkningarna inom pensionsförmånen ålderspension (ÅP). Vi har inte tittat närmare på typen av avvikelser från rutiner och om dessa avvikelser skiljer sig mellan kvinnors och mäns ärenden.

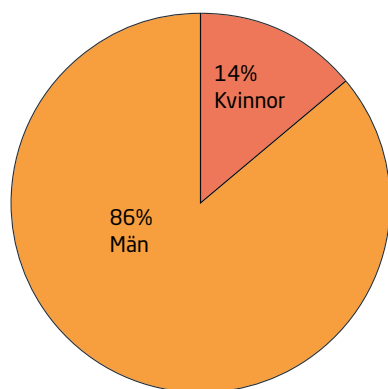
Diagram 1: Andel anmärkningar i utbetalningskontroller inom Bostadstillägg, Efterlevandepension, Premiepension och Ålderspension fördelat per förmån

Källa: Pensionsmyndigheten

Det faktum att flest anmärkningar återfanns i granskningar av utbetalningar av bostadstillägg är i sig inget avvikande gentemot myndighetens övriga produktionsresultat inom bostadstillägg. Bostadstillägg är den förmånen som myndigheten ser brister och låga resultat generellt hos genom andra kvalitetsparametrar som exempelvis handläggningstider, rättelser vid omprövningar av beslut och återkrav. Av anmärkningarna gällde 14 procent (11 ärenden) män och 86 procent (68 ärenden) kvinnor, se diagram 2 nedan. Den skeva könsfördelningen är inte oväntad då resultatet avspeglar könsfördelningen bland dem som är mottagare av bostadstillägg, i dagsläget är det 82 procent kvinnor och 18 procent män. Vi har inte analyserat typen av felaktigheter som skett i handläggningen och om dessa har skilt sig åt mellan kvinnors och mäns utbetalningar av bostadstillägg.

Diagram 2: Könsfördelning av anmärkningar gällande utbetalningar av Bostadstillägg

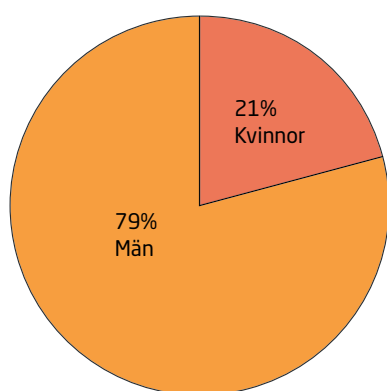

Källa: Pensionsmyndigheten

Tittar man närmare på könsfördelningen av anmärkningarna gällande ålderspension (ÅP) visar diagram 3 att 79 procent (22 ärenden) gällde utbetalningar till män och 21 procent (6 ärenden) till kvinnor. Den höga andel anmärkningarna för män är något oväntad. Ålderspension inkluderar inkomstpension, tilläggspension och garantipension. Under november 2014 fick 1 110 789 kvinnor och 968 400 män utbetald ålderspension, det vill säga könsfördelningen var 54 procent kvinnor och 46 procent män. Att då 79 procent av alla anmärkningarna för ålderspension gäller män återspeglar inte andelen män som Pensionsmyndigheten betalar ut ålderspension till vilket annars hade varit att vänta. Resultatet ska dock tolkas med stor försiktighet eftersom underlaget är ytterst litet och könsfördelningen kan vara en ren slump. Det kan dock vara värt att följa könsfördelningen i framtida utbetalningskontroller av ålderspension.

Vi har inte gjort en närmare analys av anmärkningarnas innehåll för att se om det finns skillnader mellan de som rör kvinnors och mäns anmärkningarna.

Diagram 3: Könsfördelningen av anmärkningarna gällande utbetalning av Ålderspension

Källa: Pensionsmyndigheten

Framtida åtgärder

Pensionsmyndighetens kontroller för att få en uppfattning om hur vanligt förekommande det är att felaktiga belopp betalas ut och vad som orsakar detta visar på två saker: handläggningen håller generellt god kvalitet, men då brister upptäcks handlar det nästan uteslutande om att det är myndighetens handläggare som avviker från praxis och inte att pensionärer lämnar felaktiga uppgifter. Det är heller inte alltid att bristerna de facto leder till att felaktiga belopp betalas ut.

Könsfördelningen bland de 81 ärenden som fått en anmärkning av 10 560 granskade ärenden väcker inga frågor med undantag för att det var oväntat stor andel män bland anmärkningarna i de kontrollerade utbetalningarna inom ålderspension. Det är dock ett så pass litet underlag att man inte kan dra några slutsatser av det. Det speglar också problemet med att ha ett kvantitativt angreppssätt i jämställdhetsanalysen på ett material som är relativt litet. I det framtida arbetet med fördjupade analyser av kontrollärenden ur ett könsperspektiv är det därför främst av intresse att uttala sig om *orsakerna* till anmärkningarna, det vill säga de avvikelser som finns från praxis, och om dessa skiljer sig åt mellan könen snarare än att följa antalet ärenden med anmärkningarna för kvinnor respektive män. I en fördjupad analys är det även intressant att få beskrivet *konsekvenserna* av brister i handläggningen, om dessa de facto leder till felaktiga utbetalningar och om det innebär för höga eller för låga belopp vilket i sin tur får olika typer av konsekvenser för kund.

Handläggning av efterlevandepension

Jenny Eriksson, controller på produktionsavdelningen med ansvar för controllerfrågor gällande efterlevandepension ärendemottagning och delvis även fond, ingår i arbetsgruppen för jämställdhetsintegrering 2014.

1. I vilka sammanhang tycker du att controllers bör ha med ett könsperspektiv i verksamheten?

- I princip så ska vi ju alltid ha med ett könsperspektiv. Det förutsätter att vi frågar efter statistik uppdelat på kön och det innebär också att vi när vi ser att det är lämpligt även delar upp vår rapportering utifrån kön.

2. Vad är din erfarenhet av att använda könsuppdelad statistik i en analys av handläggningen av efterlevandepension?

- Jag kan konstatera att jag inte har tillgång till könsuppdelad statistik i statistikportalen på webben utan jag behöver beställa statistik från analysavdelningen. Analysavdelningen är hårt belastade och det vore att föredra att själv kunna studera data direkt från statistikportalen. Könsuppdelad produktionsstatistik skulle ge oss en ytterligare dimension som är värdefull i controllerrollen.

Fakta om efterlevandepension

Efterlevandepension är en del av det allmänna pensionssystemet. Den som är efterlevande kan få efterlevandepension som ett ekonomiskt stöd. Den ska täcka en del av den försörjning som den avlidna bidrog med. Anhöriga får i de flesta fall sin efterlevandepension prövad av Pensionsmyndigheten automatiskt. Bara i vissa fall behöver anhöriga ansöka om barnpension, omställningspension eller änkepension.

Om kön påverkar handläggningen av efterlevandepension

Av Jenny Eriksson

Ersättningar till efterlevande

Om en nära anhörig avlidit så innebär det inte bara sorg och saknad. Det påverkar också ofta den ekonomiska situationen för de efterlevande. En inkomst försvinner i familjen men de flesta utgifter är fortfarande kvar.

Inom den allmänna pensionen finns det tre olika ekonomiska ersättningar som gemensamt kallas för efterlevandepension vilka främst syftar till att vara ett stöd och komplement till annan inkomst i familjen efter det att någon avlidit:

- Barnpension
- Omställningspension
- Änkepension

Om en person som någon gång har arbetat eller varit bosatt i Sverige avlider, kan efterlevande maka, make eller barn ha rätt till svensk efterlevandepension. Rätten till efterlevandepension infaller antingen samma månad som dödsfallet inträffade eller månaden efter dödsfallet. Efterlevandepensionen baseras helt och hållet på den avlidnes pensionsunderlag i Sverige och betalas inte ut med något schablonbelopp som gäller för alla.

Om både den som avlider och efterlevande maka, make eller barn bor i Sverige behöver man inte ansöka om efterlevandepension utan Pensionsmyndigheten får dessa uppgifter per automatik via folkbokföringen. Bor man utomlands måste man däremot ansöka om efterlevandepension.

Den som mist en anhörig får inte sällan en försvagad ekonomi och därför är det viktigt för Pensionsmyndigheten att den som har rätt till efterlevandestöd får det i rätt tid. Därför ska vår handläggning och information vara anpassad och utformad på ett sätt så att detta uppnås.

I den här förstudien granskas handläggningen av efterlevandepension ur ett jämställdhetsperspektiv, dels jämförs handläggningstiden för kvinnor och män vars rätt till efterlevandepension Pensionsmyndigheten prövar efter att en maka eller make avlidit, dels läggs ett könsperspektiv på sent inkomna ansökningar om förlängd barnpension. Analyserna kommer även att följa i den ordningen i texten. De frågor som ska besvaras är:

1. Hur snabbt får kvinnor respektive män beslut om efterlevandepension när ens maka eller make avlidit?
2. Finns det en könsdimension på sent inkomna ansökningar om förlängd barnpension/ efterlevandestöd till barn?

Förstudien är begränsad till det som Pensionsmyndigheten benämner nationell efterlevandepension, det vill säga, handläggning av ärenden där den efterlevande vid provningstillfället är bosatt i Sverige och den avlidne inte har arbetat eller varit bosatt i ett annat land efter 16 års ålder. I framtida studier skulle det vara intressant att göra motsvarande jämförelse av handläggningstider för de ärenden som klassas som internationell efterlevandepension.

Förstudien bygger på ärendestatistik under perioden 2011–2013 och är hämtad ur Pensionsmyndighetens databas Pedal.

När termen barnpension refereras till i texten nedan avser det även efterlevandestöd till barn utan att det skrivs ut varje gång.

Analys 1

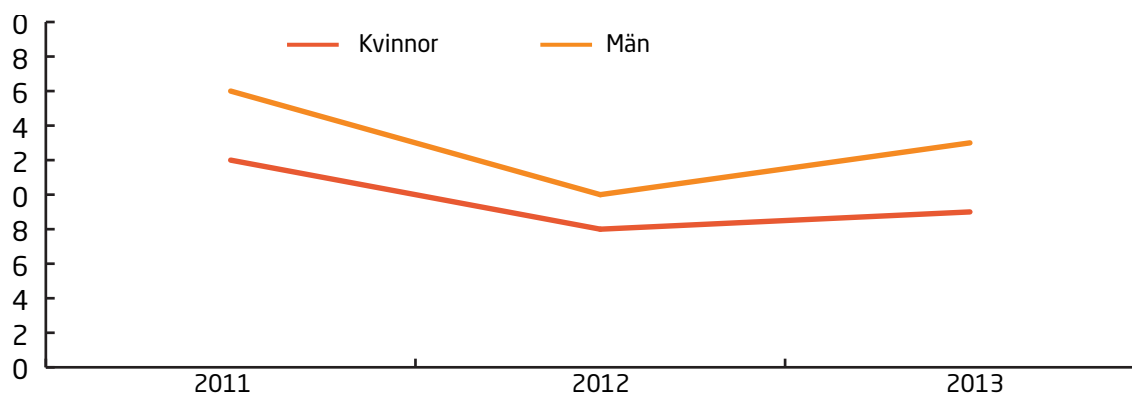
Dubbelt så många kvinnor som män som är efterlevande

Under 2013 prövade Pensionsmyndigheten 9 710 ärenden gällande nationell efterlevandepension, 65 procent av de efterlevande var kvinnor och 35 procent var män. Det har sannolikt att göra med att kvinnors medellivslängd är högre än mäns samt att många kvinnor lever med en man som är några år äldre förutom att det endast är kvinnor som kan få änkepension. Oftast har Pensionsmyndigheten tillgång till all information som behövs för att kunna handlägga och fatta beslut i ett nationellt ärende, men ibland saknas uppgifter som är väsentliga för beslutet som till exempel uppgifter om sammanboende. Pensionsmyndighetens målsättning är att 90 procent av de efterlevande ska få ett beslut inom 30 dagar, men beroende på om ärendet måste kompletteras kan det ta längre tid.

Mäns beslutsunderlag oftare ofullständiga

Av samtliga prövade efterlevandeärenden under 2013 var informationen komplett i 91 procent av kvinnors och 87 procent av mäns ärenden. I övriga ärenden begärde Pensionsmyndigheten in kompletterande uppgifter för att kunna bedöma rätten till efterlevandepension. Sett över tid finner vi att andelen ärenden som behöver kompletteras ligger mellan 8–15 procent med små variationer under perioden 2011–2013, se diagram 4. Ett återkommande mönster är dock att andelen efterlevande män som behöver komplettera beslutsunderlaget är större än andelen efterlevande kvinnor.

Diagram 4: Andel kompletterade efterlevandeärenden i procent per kön

Källa: Pensionsmyndighetens databas PEDAL

Kvinnors och mäns handläggningstid lika vid fullständiga ansökningar

I de fall Pensionsmyndigheten har all nödvändig information för att pröva rätten till efterlevandepension tas i regel beslut inom den målsatta tiden om 30 dagar oberoende förmånstagarens kön. Under 2013 gällde detta för 87 procent av kvinnorna och 85 procent av männen, se tabell 2 på nästa sida. De ärenden som tog längre tid än 30 dagar för att fatta beslut om, trots att myndigheten hade tillgång till komplett information, förklaras troligtvis med att beläggningen på handläggarna inom förmånen var hög och att rätt kompetens inte alltid fanns på plats för att hantera det totala ärendeflödet.

Tabell 2: Prövade kompletta ärenden med efterlevandepension 2013, antal kvinnor och män, procentuell fördelning och könsfördelning (%).

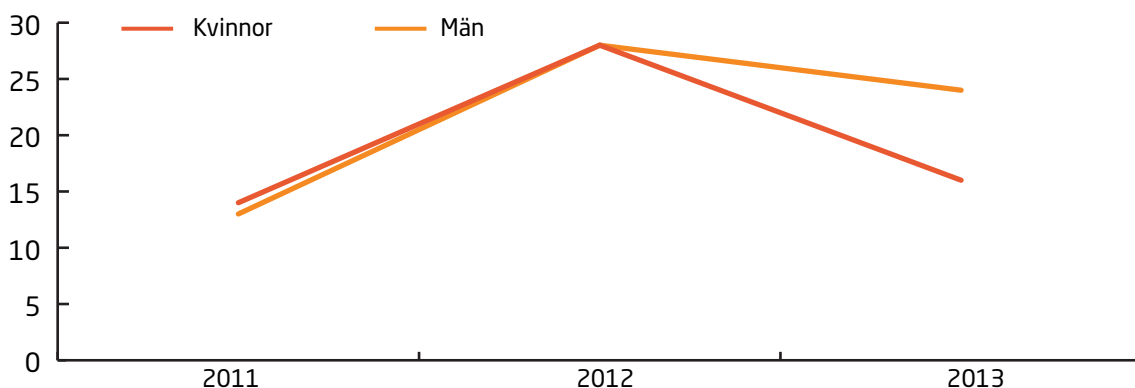
Handläggningstid	Antal		Procent		Könsfördelning	
	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män
Nationella kompletta ärenden EP som handlagts <i>inom</i> mål 30 dagar	5025	2491	87	85	67	33
Nationella kompletta ärenden EP som handlagts <i>utanför</i> mål 30 dagar	752	427	13	15	64	36
Samtliga Nationella kompletta ärenden EP	5777	2918	100	100	66	34

Källa: Pensionsmyndighetens databas PEDAL

Kvinnors ärenden handläggs snabbare vid kompletteringar

Tittar man närmare på handläggningstiden för de 211 ärenden under 2013 där Pensionsmyndigheten har begärt kompletteringar för att kunna fatta ett beslut om efterlevandepension så visar det sig att endast en liten andel ärenden fått beslut inom 30 dagar, se diagram 5 på nästa sida. Bland kvinnor som kompletterat sitt ärende var det 24 procent som fick beslut av Pensionsmyndigheten inom den målsatta tiden 30 dagar, motsvarande siffra för män var 16 procent. Över tid har det varierat kraftigt hur stor andelen kvinnor och män som har kompletterat sitt ärende och ändå fått beslut inom 30 dagar. Under 2013 finns ett könsmonster som är till mäns nackdel. Skälet till att Pensionsmyndighetens handläggningstid överskrider 30 dagar i så stor utsträckning för dem som behöver komplettera sitt ärende kan till lika delar handla om belastningen på myndighetens ärendehandläggare som att det tar lång tid för förmånstagaren att lämna kompletterande information. Att en större andel män än kvinnor fått vänta på besked i mer än 30 dagar kan vara en slump, men det kan också vara orsakat av att mäns kompletteringar inkom senare än kvinnors. Det kan också vara så att kördningen i myndighetens ärendehanteringssystem (K2) kringgås om handläggaren blir uppringd eller själv gör bedömningen att det är nödvändigt att skynda på ärendet. Utifrån underlaget i denna förstudie kan vi inte kontrollera hur vanligt det är eller hur behovet varierar mellan män och kvinnor. De som hör av sig och ber om påskyndande i ärendet är inte sällan personer med svag ekonomi som är snabba med att komplettera sitt ärende men som fastnar i turordningssystemet som bygger på att alltid handlägga de äldsta ärendena först, vilket i praktiken sällan gynnar den som är snabb med en komplettering.

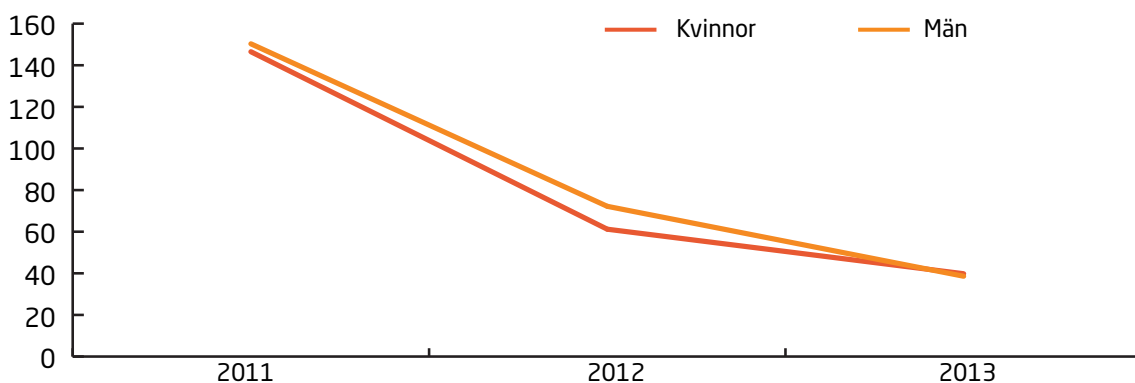
Diagram 5: Andel kompletterade efterlevandeärenden med beslut inom 30 dagar, kvinnor och män.

Källa: Pensionsmyndighetens databas PEDAL

Hur länge fick då de kvinnor och män som kompletterade sitt ärende vänta om de inte fick beslut inom 30 dagar kan man fråga. Genom riktade åtgärder i handläggningen har Pensionsmyndigheten lyckats korta ner de långa handläggningstiderna för nationella efterlevandeärenden som fanns vid myndighetens bildande vid 2010. Under 2013 var den genomsnittliga handläggningstiden för gruppen med kompletterade ärenden nere i 40 dagar och skillnaden mellan kvinnor och män knappt märkbar. Innan dess tog handläggningen betydligt längre tid. Under 2012 fick kvinnor vänta i genomsnitt 60 dagar på beslut och män i genomsnitt 70 dagar. Under 2011 var situationen ännu sämre då den genomsnittliga handläggningstiden var runt 150 dagar för såväl kvinnor som män. Se diagram 6 nedan.

Diagram 6: Genomsnittlig handläggningstid i dagar för kompletterade efterlevandeärenden äldre än 30 dagar, kvinnor och män

Källa: Pensionsmyndighetens databas PEDAL

Om man kan konstatera en trend i handläggningen så är det att Pensionsmyndighetens prövning av kvinnors rätt till efterlevandepension sker något snabbare än mäns oberoende om ärendet är komplett eller inte. Om skillnaderna är orsakade av Pensionsmyndigheten eller kunderna själva går inte att utläsa ur materialet.

Analys 2

Förlängd barnpension och efterlevandestöd

Ett barn kan få barnpension eller efterlevandestöd om en eller båda föräldrarna avlidit. Barnpensionen ersätter en del av den försörjning som den avlidna föräldern bidrog med. Barnet får en del av den antagna inkomstpensionen från den avlidne föräldern i barnpension. Om barnet får en låg eller ingen barnpension kan han eller hon även få efterlevandestöd till barn. Beroende på barnets ålder och om barnet har syskon beräknas beloppet på barnpensionen på olika sätt.

Enligt lagen upphör rätten till barnpension och efterlevandestöd när barnet fyller 18 år. Men om han eller hon studerar på grundskola, gymnasieskola eller motsvarande skola kan man få förlängd barnpension. Utbildningen ska ge rätt till antingen studiehjälp från Centrala studiestödsnämnden eller förlängt barnbidrag från Försäkringskassan. Barnpension kan aldrig betalas ut längre än till och med juni det år barnet fyller 20 år.

I beslutet från Pensionsmyndigheten framgår reglerna för barnpension, liksom villkoren för fortsatt barnpension efter att man fyllt 18 år. Tre månader innan barnpensionen upphör skickar Pensionsmyndigheten en förlängningsblankett adresserat till barnet. På blanketten ska barnet fylla i uppgifter om studier samt bankkonto och skicka tillbaka blanketten till myndigheten. Barnpension kan då förlängas som längst till och med juni det år man fyller 20 år.

Något som Pensionsmyndigheten uppfattar som ett problem är att det är vanligt att anmälningarna om förlängd barnpension kommer in sent vilket får negativa konsekvenser för administrationen av förmånen. Finns det yngre syskon orsakar det eventuellt felaktiga utbetalningar till syskonen med återkrav som åtföljd, förutom att det skapar avbrott i utbetalningen av den egna barnpensionen. Av effektivitetsskäl behöver myndigheten vidta åtgärder som leder till att anmälningar om förlängd barnpension inkommer i tid. För att kunna vidta rätt åtgärder behöver myndigheten mer information kring målgruppen.

I den här analysen är vi intresserade av könsmönstret bland sent inkomna anmälningar om förlängd barnpension. Beroende på om det finns skillnader utifrån kön kan det vara en viktig information till myndigheten vid utformning av exempelvis åtgärder för att minska andelen sent inkomna anmälningar.

Lika många flickor som pojkar som har förlängd barnpension

Bland de knappt 26 000 barn som hade barnpension under 2013 var 49 procent flickor och 51 procent pojkar. Under 2013 beviljades totalt 4 040 anmälningar om förlängd barnpension. Könsfördelningen bland dem var också 49 procent flickor och 51 procent pojkar. Det var alltså lika vanligt bland flickor som bland pojkar att bedriva studier som ger rätt till förlängt barnbidrag eller studiehjälp.

Av samtliga anmälningar om förlängd barnpension inkom 871 för sent, med andra ord inkommer en av fem anmälningar för sent. Bland flickorna inkom 23 procent av anmälningarna för sent och bland pojkarna inkom 20 procent för sent, se tabell 3 på nästa sida.

Tabell 3: Anmälan om förlängd barnpension/efterlevandestöd för barn 2013, antal flickor och pojkar, procentuell fördelning och könsfördelning (%)

Anmälningar	Antal		Procent		Könsfördeln (%)	
	Flickor	Pojkar	Flickor	Pojkar	Flickor	Pojkar
I tid inkomna anmälningar under 2013	1523	1646	77	80	48	52
Sent inkomna anmälningar under 2013	448	423	23	20	51	49
Samtliga inkomna anmälningar under 2013	1971	2069	100	100	49	51
Samtliga som uppbär barnpension/ efterlevandestöd 2013	12633	13351	100	100	49	51

Källa: Pensionsmyndighetens databas PEDAL

Siffrorna visar att flickor i något större utsträckning än pojkar tenderar att komma in med sin anmälan för sent. Skillnaden på tre procentenheter får ändå anses vara försumbar då det i antal handlar om 25 flickor. Mest sannolikt är könsskillnaden en slump. På grund av problem med statistik från tidigare år är det svårt att jämföra siffrornas utveckling över tid.

Några slutsatser kring bakomliggande orsaker utifrån statistiken är svåra att dra. Om det i många fall finns en förälder som tar ansvar för anmälan om förlängd barnpension är det kanske snarare vårdnadshavarens kön som påverkar agerandet än barnets. Studier av ansökningar registrerade i pensionsmyndighetens ärendehanteringssystem (K2) visar att i stort sett alla som ansöker om förlängd barnpension bor hemma hos sin förälder. Det är ytterst få som har ett eget boende. I den här studien har vi dock inte haft möjlighet att jämföra om sena anmälningar är överrepresenterade hos barn som bor med sina mödrar respektive sina fäder. Uppgifter från ärendehanteringssystemet visar dock att barnen bor i övervägande del hos sin mor då det är fadern som är avliden, därför verkar det osannolikt att vårdnadshavarens kön skulle vara en stark förklaringsfaktor till att vissa barns anmälningar om förlängd barnpension inkommer sent till Pensionsmyndigheten.

Diskussion och förslag på åtgärder

Gällande den första jämställdhetsanalysen av efterlevandepension kunde vi konstatera att bland mottagarna är det dubbelt så många kvinnor som män. När en person avlidit får Pensionsmyndigheten automatiskt uppgifter om detta och påbörjar således en bedömning om rätten till efterlevandepension. I de flesta fall har myndigheten tillräckligt med underlag för att fatta beslut. I de fall kompletteringar behövs är det något vanligare att män behöver komplettera sitt ärende än kvinnor.

Sammantaget kan vi konstatera att måluppfyllelsen för myndighetens handläggningstid för nationell efterlevandepension är god och relativt likvärdig för kvinnor och män, oberoende om ärendet behöver kompletteras eller inte. Det finns en liten återkommande könsskillnad i handläggningstiden som är till mäns nackdel, men som har minskat över tid. Om skillnaden uppstår på grund av att mäns ärenden är mer komplexa eller om det har med kvinnors och mäns egna beteenden att göra går inte att uttala sig om utifrån de underlag vi har tittat på.

Utifrån det i allt väsentligt jämställda resultatet i handläggningstider för beslut om nationell efterlevandepension bedömer vi att Pensionsmyndigheten inte kontinuerligt behöver följa handläggningstiderna uppdelat på kön. Möjligen är det intressant att en gång om året i samband med årsredovisningen redovisa resultatet uppdelat på kön som en indikator på jämställd myndighetsutövning.

Gällande den andra jämställdhetsanalysen av efterlevandepension visar den att i princip finns inga skillnader mellan flickor och pojkar med barnpension/efterlevandestöd för barn. Det är så gott som lika många flickor som pojkar vars föräldrar avlider. Det är också lika vanligt bland flickor som bland pojkar att anmäla förlängd barnpension på grund av studier. Det finns heller ingen skillnad i om anmälningarna kommer i tid eller inte beroende på barnets kön. Om könet på barnets efterlevande förälder spelar roll för om anmälan inkommer i tid har inte analyserats i denna förstudie, men en övervägande majoritet av barnen lever med sin mor och därför är det heller inte sannolikt att vårdnadshavarens kön skulle vara en förklaringsfaktor till att vissa barn anmäler förlängd barnpension för sent. Utifrån befintligt underlag kan vi konstatera att det inte finns någon relevant könsdimension på problemet med att ungefär var femte anmälan om förlängd barnpension/efterlevandestöd till barn inkommer för sent till Pensionsmyndigheten och därmed orsakar ineffektiv administration och felaktiga utbetalningar. För att förstå bakomliggande skäl till sena ansökningar föreslås fokusgruppsintervjuer med både pojkar och flickor samt även föräldrar av båda könen. Även om det är lika vanligt att flickor och pojkar är sena med sin anmälan kan de ha olika bakomliggande skäl och beteenden och dessa kan vara viktiga att adressera när Pensionsmyndigheten söker åtgärder i syfte att minska andelen sena anmälningar om förlängd barnpension.

En allmän reflektion är att det är intressant att kunna analysera produktionsstatistiken utifrån kön och det skulle underlätta om den statistik som finns på statistikportalen även hade kön som en analysvariabel.

Omprövningar av beslut

Ann-Mari Bengtsson, har arbetat med omprövningar av bostadstillägg och varit delaktig i arbetsgruppen för jämställdhetsintegrering 2014.

1. Var det något som överraskade dig i din jämställdhetsanalys av Pensionsmyndighetens besvärssärenden?

- Ja, jag blev förvånad över att utfallet av omprövningarna var så lika för kvinnor och män. Inför arbetet med handlingsplanen för jämställdhetsintegrering inom Pensionsmyndigheten läste jag en hel del material från andra myndigheter och deras resultat visade på skillnader för män och kvinnor. Jag hade nog en förväntan på att det skulle bli ett liknande resultat hos oss, och då att kvinnor skulle vara mer missgynnade än män. Det känns bra att min farhåga inte infriades.

2. Finns det någon anledning att fortsätta integrera jämställdhetsperspektivet i det rättsliga kvalitetsarbetet när resultatet ändå var likvärdigt för kvinnor och män?

- Ja, det tycker jag absolut. Det här resultatet avsåg 2012 och 2013. Men Pensionsmyndigheten bör ändå fortsätta följa resultatet av omprövningar och överklaganden könsuppdelat därför att det ger oss möjlighet att agera om det skulle uppstå könsskillnader. Vi gör årligen en sammanställning av besvärssärenden i till exempel årsredovisningen och att synliggöra kön i det arbetet skulle ge ett betydande mervärde utan att innebära mer arbete. Ett viktigt mått på kvalitet är att alla, kvinnor som män, ska bli lika behandlade.

Fakta om rätten till omprövning av beslut

Den som inte är nöjd med Pensionsmyndighetens beslut kan begära att myndigheten omprövar det. Begäran om omprövning måste ha kommit in till Pensionsmyndigheten inom två månader från det att man fick del av beslutet. Den som inte är nöjd med beslutet från omprövningen kan överklaga till förvaltningsrätten. Årligen inkommer cirka 5000 beslut från pensionärer som är missnöjda och vill ha det omprövat. Av dessa är det mellan 600-700 som väljer att få sitt beslut prövat ytterligare en gång via förvaltningsrätten.

Jämställda besvärärenden

Av Ann-Mari Bengtsson och Therese Borrman

Inledning

För allmänhetens förtroende är det viktigt att Pensionsmyndigheten målmedvetet stärker kvaliteten och rättssäkerheten i allt vi gör. Genom att analysera ärenden som ändras vid omprövningar och överklaganden till förvaltningsrätten får myndigheten kunskap om brister i kvalitet och rättssäkerhet i handläggningen och kan verka för att åtgärda dessa. Pensionsmyndighetens uppdrag är att besluta om pensioner och dessa kan vara gynnande för den enskilde, så som att bevilja ett bidrag, eller missgynnande, såsom att kräva återbetalning av bidrag. I de fall man är missnöjd med ett beslut från Pensionsmyndigheten kan man begära att få det omprövat av Pensionsmyndighetens omprövningsenhet, om man fortfarande anser att beslutet är felaktigt kan man överklaga till förvaltningsrätten. Utfallet av både omprövningar och överklaganden kan ses som indikatorer på rättssäkerhet.

Med den här förstudien lägger vi ett könsperspektiv på besvärärenden för att belysa om det råder jämställd myndighetsutövning. Utifrån ett rättighetsperspektiv är det viktigt att Pensionsmyndigheten inte gynnar eller missgynnar pensionssparare och pensionärer utifrån kön vid beslut i olika ärenden. En jämställdhetsanalys av ärenden som omprövas på grund av kunders missnöje med myndighetens beslut kan ge en indikation på om kvinnor och män är olika missnöjda samtidigt som utfallet av omprövningen är en indikation på om rättssäkerheten i beslutsprocessen är likvärdig för kvinnor och män.

Syftet är att kartlägga samtliga besvärärenden under 2011–2013 fördelat på kvinnor och män samt jämföra ändringsfrekvensen mellan kvinnor och män. Resultatet är underlag för en diskussion om i vilken omfattning det finns behov av att uppmärksamma kön i de aktiviteter som omprövningsenheten eller rättsenheten ansvarar för i arbetet med rättslig styrning och stöd internt.

Underlag till förstudien är dels data från Pensionsmyndighetens databas W3D3, dels data från excellfiler som omprövningsenheten själva producerar.

Kvinnor begär oftare omprövning av beslut

Under 2013 inkom 4 859 begäran om omprövningar och året innan 5 166. Oberoende år var könsfördelningen bland dem som begärde omprövning 61 procent kvinnor och 39 procent män. Det indikerar att kvinnor oftare skulle vara missnöjda med myndighetens beslut än vad män är. Vad kan det bero på?

För att få lite perspektiv på hur vanligt missnöjet är kan man sätta antalet pensionärer som begär omprövning i relation till antalet mottagare av ålderspension, bostadstillägg och efterlevandepension. Av cirka en miljon avslutade ärenden under 2013 var det cirka 5000 beslut som omprövades, det vill säga 0,5 promille. Det visar att det är oerhört få personer som begär omprövning av Pensionsmyndighetens beslut.

Tittar man närmare på omprövningsärendena och vilken typ av beslut som oftast orsakar missnöje kan man konstatera att bostadstillägg utgör närmare hälften, ålderspension en knapp tredjedel, återkravsbeslut cirka 15 procent samt efterlevandepension mindre än 10 procent.⁴ Jämför man fördelningen av omprövningar med fördelningen av utbetalda förmåner så förstärks den negativa bilden av bostadstillägg. Av 4,5 miljarder utbetalda pensioner under 2013 utgjorde bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd cirka 6,5 procent, efterlevandepension cirka

4 Pensionsmyndighetens årsredovisning 2013, s 40.

7 procent och ålderspension drygt 86 procent. Den lilla andel som mottar bostadstillägg i förhållande till alla mottagare av ålderspension genererar alltså väldigt stor andel av det missnöje som kanaliseras via begäran om omprövning.

Utifrån detta kan man sluta sig till att en rimlig förklaring till att två av tre omprövningsärenden kommer från missnöjda kvinnor hör ihop med att det är betydligt fler kvinnor än män som har bostadstillägg, könsfördelningen är cirka 82 procent kvinnor och 18 procent män. Det är alltså inte på grund av att man är kvinna som man begär omprövning i högre grad utan förklaringen ligger i att det vanligaste skälet till missnöje är att man har fått beslut om bostadstillägg. Nedan följer en fördjupad analys av omprövningar av beslut om bostadstillägg.

Likvärdigt utfall vid omprövning av bostadstillägg

Under 2013 inkom 2 283 omprövningsärenden gällande pensionärers missnöje med myndighetens beslut om bostadstillägg. Könsfördelningen var 66 procent kvinnor och 34 procent män. Det betyder att män som grupp var överrepresenterade om man jämför med könsfördelningen på 82 procent kvinnor och 18 procent män bland dem som mottar bostadstillägg. En tänkbar förklaring kan vara att män i högre grad än kvinnor får avslag på ansökan om bostadstillägg och därför i högre grad vill ha sitt ärende prövat på nytt. Under 2013 fick respektive 30 procent kvinnor och 41 procent män avslag på sin ansökan om bostadstillägg.

Det som sker i omprövningsprocessen kan man i korthet beskriva på följande sätt. Pensionären har sökt en förmån och får ett grundbeslut. Om pensionären inte är nöjd med beslutet finns möjlighet att begära omprövning av grundbeslutet inom två månader från det att beslutet mottogs. Begäran om omprövning görs skriftligen. När en sådan kommer in till omprövningsenheten registreras den i W3D3 under personnummer, ärendeslag och besvärnummer. När omprövningen är klar avslutas ärendet i W3D3 beroende på beslutstyp:

- **Beslut ej ändring**
Grundbeslutet ändras inte i samband med omprövning.
- **Beslut ändring**
Grundbeslutet ändras i samband med omprövning.
- **Beslut ändring på grund av ny handling**
Grundbeslutet är ett avslagsbeslut för att kunden inte har kommit in med begärd komplettering till ansökan. I samband med begäran om omprövning inkommer begärda handlingar och omprövaren prövar ansökan och beviljar bostadstillägg.

En omprövning av ett bostadstilläggsbeslut resulterar i regel i att grundbeslutet kvarstår i mer än åtta av tio fall och det gäller för både kvinnor som män, se tabell 4 på nästa sida. Tittar man närmare på hur stor andel som har fått sitt grundbeslut ändrat till sin fördel i samband med omprövning är det ungefär lika vanligt för kvinnor och män, under perioden 2012–2013 varierar det mellan 12–15 procent.

Tabell 4: Avslutade omprövningsärenden bostadstillägg/äldreförsörjningsstöd 2013-2012
Antal, procentuell fördelning och könsfördelning (%)

Beslut	2013				2012			
	Kvinnor		Män		Kvinnor		Män	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Beslut ej ändring	1111	83	580	84	1244	84	774	83
Beslut ändring	199	15	85	12	202	14	131	14
Beslut ändring pga ny handling	32	2	22	3	36	2	24	3
Samtliga	1342	100	687	99	1482	100	929	100

Källa: Pensionsmyndighetens databas W3D3

Max 10 procents ändringsfrekvens i förvaltningsdomstol har Pensionsmyndigheten beslutat att ha som riktmärke för god rättslig kvalitet i den egna myndighetens beslutsprocesser. Med samma måttstock för omprövningar skulle en ändringsfrekvens på mellan 12–15 procent för kvinnor och män signalera att kvaliteten i grundbesluten av bostadstillägg inte är fullt så bra som man kan önska. Kvalitetsbristerna och den eventuella rättsosäkerhet detta innebär är dock på likvärdig nivå för kvinnor och män med bostadstillägg. Utan att närmare analysera de brister som finns kan man inte uttala sig om bristerna är av generell karaktär eller könsspecifika.

Likvärdigt utfall vid övriga omprövningar

Omprövningar av andra beslut än bostadstillägg är också vanligt, se tabell 5 på nästa sida. Till exempel begärde drygt 1 200 personer årligen omprövning av ålderspension under perioden 2012–2013. Könsfördelningen var 50 procent vardera under 2013 och 60 procent kvinnor och 40 procent män under 2012. Detta speglar könsfördelningen hos de drygt två miljoner pensionärer som mottar ålderspension, 54 procent kvinnor och 46 procent män. Av dessa omprövningar är det cirka en på tjugo kvinnor respektive män som får nytt beslut till sin fördel.

Ett par hundra personer begärde omprövning av beslut om efterlevandepension, varav 83 procent var kvinnor och 17 procent var män under 2013. Under 2012 såg könsfördelningen helt annorlunda ut med 62 procent kvinnor och 38 procent män. Könsfördelningen bland ca 10 000 efterlevande under 2013 var 65 procent kvinnor och 35 procent var män. Så kvinnor som begärde om omprövning av beslut om efterlevandepension var kraftigt överrepresenterade under 2013. Oberoende kön var det få omprövade beslut om efterlevandepension som ändras till mottagarens fördel.

Pensionärers missnöje med myndighetens beslut om återkrav gäller framför allt bostadstillägg men även ålderspension och efterlevandepension förekommer. Under 2013 var det betydligt större andel kvinnor än män som begärde omprövning av Pensionsmyndighetens beslutat om återkrav, 71 procent kvinnor respektive 29 procent män. Under 2012 är antalet kvinnor som begär omprövning på grund av återkrav färre och därmed är även könsfördelningen betydligt jämnare, 58 procent kvinnor respektive 42 procent män. Efter omprövning av återkravsbeslut är det en stor andel pensionärer som får ett nytt beslut till sin fördel, 38 procent kvinnor och 35 procent män. Det tyder på att rättsäkerheten vid beslut om återkrav är skakig, men den är likvärdigt bristfällig för både kvinnor och män.

Tabell 5: Utfall omprövningsärenden 2012-2013, antal och procentuell fördelning av kvinnor och män

	2013				2012			
	Kvinnor		Män		Kvinnor		Män	
Beslut och ärendeslag	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%
Beslut ej ändring ÅP	578	95	558	93	707	96	467	96
Beslut ändring ÅP	28	5	37	7	29	4	21	4
Beslut ändring pga ny handling ÅP	2	0	0	0	1	0	1	0
Beslut ej ändring EP/nat	151	94	26	76	134	92	84	93
Beslut ändring EP/nat	5	3	1	3	10	7	5	6
Beslut ändring pga ny handling EP/nat	5	3	7	21	1	1	1	1
Beslut ej ändring återkrav	205	60	99	72	143	72	99	69
Beslut ändring Återkrav	130	38	35	25	56	28	45	31
Beslut ändring pga ny handling Återkrav	4	2	4	3	0	0	0	0
Samtliga	1108		767		1081		723	

Källa: Pensionsmyndighetens databas W3D3

Fler kvinnor än män överklagar till förvaltningsdomstolen

Om kunden inte är nöjd med omprövningsbeslutet finns det möjlighet att överklaga till förvaltningsdomstol inom två månader från det att beslutet mottogs. Av 4 737 omprövningsärenden år 2013 var det 649 beslut som överklagades, det vill säga 14 procent. Könsfördelningen bland överklaganden var 58 procent kvinnor och 42 procent män. Om man jämför könsfördelningen av överklaganden med könsfördelningen av omprövningar under 2013 som var 61 procent kvinnor och 39 procent män, betyder det att män var något överrepresenterade bland dem som drev sitt ärende vidare till förvaltningsdomstol. Året innan var det omvänt, kvinnor var något överrepresenterade i förhållande till hur stor andel kvinnor som begärt omprövning.

Överklagandet görs skriftligen och skickas till omprövningsenheten på Pensionsmyndigheten som sammanställer besvärskan tillsammans med överklagandet. Innan akten skickas till förvaltningsdomstol tittar en omprövare (som är samordnare för överklagandena) på ärendet och ser om det finns några skäl för annan bedömning än vad som framkommit i omprövningsbeslutet. Om så inte är fallet skickas akten till förvaltningsdomstol. Om förvaltningsdomstolen lämnar ett föreläggande kommer ärendet åter till Pensionsmyndigheten, men då är det en processförare som yttrar sig i ärendet. Så småningom lämnas en dom i ärendet och domen skickas till Pensionsmyndigheten. Ärendet avslutas då i W3D3 med beslutstyperna ”beslut ej ändring” eller ”beslut ändring”. Om samordnaren kommer fram till en annan bedömning än omprövaren och bedömer att de uppgifter som framkommit i överklagandet gör att omprövningsbeslutet ska ändras så öppnas omprövningsärendet upp och överklagandearärendet avslutas med beslutstypen ”avslutat” och blir därmed aldrig ett ärende i förvaltningsdomstol.

Omprövningsenheten har ett mål att ändringsfrekvensen på överklaganden till förvaltningsrätten inte ska överstiga 10 procent. Ändringsfrekvensen ses som en indikator på Pensionsmyndighetens rättsliga kvalitet.

Likvärdigt utfall i förvaltningsdomstol

Förvaltningsdomstolens domar är en indikator på den rättsliga kvaliteten av grundbesluten såväl som av omprövningsenhetens beslut. Av de kvinnor och män som valde att överklaga omprövningsenhetens beslut ändrade förvaltningsdomstolen beslutet till pensionärens fördel i cirka en tiondel av fallen för både kvinnor och män, se tabell 3. På aggregerad nivå ändrades ett av tio överklaganden, vilket då kan tolkas som att kvaliteten i omprövningsärendena håller godkänd nivå. Resultatet gäller även när man tittar på specifika ärendeslag så som bostadstillägg, efterlevandepension och återkrav, inte någon gång ändras besluten i större utsträckning än i 10 procent för vare sig kvinnor eller män under 2013. Ett fåtal ärenden ändrades av domstol på grund av att nya handlingar inkom i ärendet. Att döma utifrån domarna i förvaltningsdomstol finns ingen indikation på att omprövningsprocessen skulle ske på ett sätt som missgynnar något kön.

Tabell 6: Antal avslutade överklaganden till förvaltningsrätten 2012-2013, antal kvinnor och män, procentuell fördelning

Beslut	2013				2012			
	Kvinnor		Män		Kvinnor		Män	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%
Domstolen ej ändrat beslut	302	89	215	87	427	91	248	90
Domstolen ändrat beslut	32	9	26	11	39	8	24	9
Domstolen ändrat pga ny handling	6	2	5	2	5	1	3	1
Total	340	100	246	100	471	100	275	100

Källa: Pensionsmyndighetens databas W3D3

Diskussion och förslag på åtgärder

Granskningen av omprövningar ur ett könsperspektiv visar att kvinnors och mäns missnöje med myndighetens beslut som kanaliseras via omprövningar är en marginell företeelse, endast 0,5 promille av alla beslut omprövas. Könsfördelningen av omprövningsärenden tycks oftast spegla könsfördelningen bland mottagarna av olika typer av pensioner. Varken kvinnor eller män är alltså överrepresenterade bland dem som begär omprövning.

Omprövningar som resulterar i nya beslut till fördel för kunden gäller framför allt bostadstillägg och i ännu högre grad återkrav. Ju fler grundbeslut som ändras vid omprövning desto större osäkerhet gällande den rättsliga kvaliteten, men i detta fall finns ingen indikation på att det skulle vara olika rättssäkert för kvinnor och män. De brister som råder i administrationen är sannolikt likvärdiga för kvinnor och män. Utmärkande för båda ärendeslag är att det finns utrymme för handläggare att göra olika bedömningar i likvärdiga situationer, men detta utrymme till olika bedömningar tycks inte påverkas av pensionärens kön.

Könsfördelningen bland de kvinnor och män som väljer att överklaga myndighetens beslut till förvaltningsdomstol är ungefär densamma som i gruppen som begär omprövning. Det är alltså lika vanligt relativt sett att kvinnor och män tar sitt ärende vidare till förvaltningsdomstol även om det är fler kvinnor till antalet som driver sitt ärende vidare (på grund av att fler kvinnor är mottagare av en förmån). Det finns heller ingen könsskillnad i hur stor andel som får ett positivt utfall när ärendet prövas i förvaltningsdomstolen, det är en tiondel av både kvinnors och mäns ärenden som ändras. Det i sin tur är ett gott betyg på omprövningsenhetens bedömningar likväl som en indikation på att rättssäkerheten i myndighetens omprövningar är likvärdig för kvinnor och män.

Syftet med denna förstudie var att se på vilket sätt omprövningsenhetens och rättsenhetens arbete kan bidra till Pensionsmyndighetens arbete med jämställdhetsintegrering av kärnverksamheten och att nå myndighetens jämställdhetsmål. En generell slutsats är att värdet av att presentera utfall av omprövningar och överklaganden uppdelat på kön är en relativt liten och kostnadseffektiv åtgärd i relation till vad kunskapen tillför i den övergripande kvalitetsbedömningen av myndighetens processer. Det blir på så sätt ett verktyg för att följa upp Pensionsmyndighetens eget jämställdhetsmål: *Alla pensionssparare och pensionärer, kvinnor som män, får den information och det stöd de behöver för att göra medvetna val i fråga om arbete och pension. Vår myndighetsutövning, vår information och vår service är lika för alla oavsett kön.* Ett lämpligt tillfälle att analysera resultaten uppdelat på kön kan vara i samband med årsredovisningen.

I de fall man önskar göra en fördjupad jämställdhetsanalys av besvärärenden kan det vara intressant att studera den grupp beslut som ändrades till pensionärens fördel och se om skälen till nytt beslut är könsspecifika eller allmängiltiga.

Bilaga 1

Tabeller med könsuppdelad statistik för bostadstillägg

Tabell 1: Bostadstillägg förstagångsansökan kvinnor och män i åldern 65 år och äldre

Ålder	Kvinnor		Män		Könsfördelning (%)	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Kvinnor	Män
<65	420	1	318	2	57	43
65-69	8705	24	5191	32	63	37
70-76	8578	23	3680	23	70	30
77-81	5814	16	2101	13	73	27
82-86	6087	17	2271	14	73	27
87+	7112	19	2541	16	74	26
Total	36716	100	16102	100	70	30

Tabell 2: Genomsnittlig handläggningstid för bostadstillägg 2013, dagar.

Ärendeslag	Kvinnor	Män
Förstagångsansökan	36	36
Fortsättningsansökan	42	41
Omräkning samtliga	58	55

Tabell 3: Utfall förstagångsansökan kvinnor i åldern 65 år och äldre 2013

Ålder	Beviljande		Avslag		Ärende avslutade utan beslut	
	Antal	Procent	Avslag	Procent	Antal	Procent
<65	59	14	142	34	219	52
65-69	6 336	72	2 095	24	274	3
70-76	5 813	67	2 603	30	162	2
77-81	3 789	65	1 912	33	113	2
82-86	3 974	65	1 993	33	120	2
87+	4 792	67	2 155	30	165	2
Total	24 763	67	10 900	30	1 053	3

Tabell 4: Utfall förstagsansökan män i åldern 65 år och äldre

Ålder	Beviljande		Avslag	Avslag Procent	Ärende avslutade utan beslut-	
	Antal	Procent			Antal	Procent
<65	4	1	128	40	186	58
65-69	3 383	65	1 527	29	281	5
70-76	1 926	52	1 580	43	174	5
77-81	969	46	1 040	50	92	4
82-86	1 033	45	1 141	50	97	4
87+	1 236	49	1 194	47	111	4
Total	8 551	53	6 610	41	941	6

Tabell 5: Antal ensamboende kvinnor och män med utbetalt bostadstillägg per månad 2013

Kön	jan	feb	mar	apr	maj	jun	jul	aug
sep	okt	nov						
Kv	199 235	201 460	201 664	201 664	202 085	201 105	202 614	202 968
203 544	203 783	203 140						
M	41 898	42 700	43 347	43 347	43 787	43 695	44 333	44 581
44 950	45 274	45 235						
Tot	241 133	244 160	245 011	245 011	245 872	244 800	246 947	247 549
248 494	249 057	248 375						

Tabell 6: Bostadstillägg-beslutstyp vid omräkningar 2013, antal kvinnor och män, procentuellt och könsfördelning (%)

Utfall	Kvinnor		Män		Könsfördelning	
	Antal	Procent	Antal	Procent		%
Avslag	1987	3	505	3	80	20
Beviljanden	56373	75	11288	62	83	17
Avslut utan beslut	16404	22	6404	35	72	28
Total	74764	100	18197	100	80	20

Tabell 7: Bostadstillägg - Ärenden avslutade utan beslut efter omräkning 2013, antal och procentuellt kvinnor och män

Klassificering	Kvinnor		Män	
	Antal	Procent	Antal	Procent
Impuls boende	2 507	42	885	53
Impuls civilstånd	57	37	30	49
Impuls förmån	2 318	61	952	67
Impuls förmögenhet	409	31	121	46
Impuls inkomst	750	43	254	55
Anmälan boende	2 642	7	1 323	15
Anmälan civilstånd	68	42	39	35
Anmälan förmögenhet	715	49	234	68
Anmälan inkomst	1 476	42	638	64
Anmälan kapitalinkomst	322	57	115	71
Dom	0		1	
Kontroll	365	74	81	78
Omprövning	11	5	18	18
Rättning	453	20	169	30
Årsomräkning	27	19	16	22
Ändring till följd av extern impuls	1 267	26	612	47
Ändring till följd av intern impuls	3 017	37	916	52
Total	16 404	22	6 404	35

Tabell 8: Bostadstillägg - antal kvinnor och män i åldern 65 år och äldre med indraget bostadstillägg 2013

Ålder	Kvinnor		Män		Könsfördelning %	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Kv	M
<65	20	1	0	0	100	0
65-69	576	15	377	30	60	40
70-76	698	18	344	27	67	33
77-81	469	12	143	11	77	23
82-86	641	17	154	12	80	20
87+	1 370	36	244	19	85	15
Total	3 774	99	1 262	99	75	25

Tabell 9: Avslutade omprövningar av BT och ÄFS 2012-2013, antal kvinnor och män, procentuell fördelning

Beslutstyp	2013				2012			
	Kvinnor		Män		Kvinnor		Män	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%
Beslut ej ändring	1111	83	580	84	1244	84	774	83
Beslut ändring	199	15	85	12	202	14	131	14
Beslut ändring pga ny handling	32	2	22	3	36	2	24	3
Samtliga	1342	100	687	99	1482	100	929	100

www.pensionsmyndigheten.se